

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Юридичний факультет

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Предметна спеціалізація: _____

Форми навчання: денна, заочна.

Ліцензійний обсяг: бакалаврат – 75, магістратура - 25

Харків – 2017 рік

ЗМІСТ

1. Факультет

- 1.1. Історія створення факультету та загальна інформація про факультет
- 1.2. Структура та організація факультету
- 1.3. Перелік спеціальностей, що пропонуються на факультеті
- 1.4. Умови для навчання

2. Кафедри факультету

- 2.1 Історія створення кафедри та загальна інформація про кафедру
- 2.2. Структура та організація кафедри
- 2.3. Організація навчального процесу
- 2.4. Основні методи навчання і викладання, способи оцінювання, які використовуються на кафедрі
- 2.5. Позааудиторна робота
- 2.6. Впровадження новітніх технологій

3. Загальний опис спеціальності « _____ » (для випускових кафедр).

4. Підготовка студентів за освітнім рівнем «бакалавр»

- 4.1. Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра
- 4.2. Анотація навчальних курсів
- 4.3. Навчально-методичне забезпечення
- 4.4. Інформаційне забезпечення

5. Підготовка студентів за освітнім рівнем «магістр»

- 5.1. Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра
- 5.2. Анотація навчальних курсів
- 5.3. Навчально-методичне забезпечення
- 5.4. Інформаційне забезпечення

1. Факультет

1.1. Історія створення факультету та загальна інформація про факультет

Юридичний факультет Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди було створено в 1994 році, на підставі рішення Державної акредитаційної комісії від 19 травня 1994 року й отримано ліцензію з напрямку підготовки «Право» за спеціальністю «Правознавство». Рішенням Державної акредитаційної комісії від 05.10.2010 юридичний факультет отримав ліцензію та сертифікат на підготовку магістрів, спеціалістів, бакалаврів з галузі знань 0304 «Право» терміном дії до 2020 року.

Визначну роль у заснуванні та подальшій успішній долі юридичного факультету відіграв Заслужений діяч науки і техніки України, академік Міжнародної кадрової академії, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України Олександр Іванович Процевський.

Факультет очолюють: декан – доктор юридичних наук, професор Процевський В.О., заступник – кандидат юридичних наук, доцент Лук'янчиков О.М. Громадську раду юридичного факультету з виховної роботи очолює викладач Андрюшкова О.А.

На факультеті працює 56 викладачів, серед них 8 докторів наук, професорів та академіків, 41 кандидатів наук, доцентів, які представляють 3 кафедри: цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права, державно-правових дисциплін та міжнародного права, кримінально-правових дисциплін.

Випускники отримують диплом за спеціальністю „Право” із присвоєнням кваліфікації „Юрист”. Спеціалізація здійснюється за напрямом: „Господарсько-правова діяльність”. з поглибленим вивченням іноземної мови.

Випускники юридичного факультету працюють у закладах освіти, правоохоронних органах, суді, адвокатурі, прокуратурі, органах нотаріату, державній податковій службі майже всіх областей України.

На юридичному факультеті впроваджуються сучасні інформаційні технології та дистанційна освіта. Успішно працюють кабінет-лабораторія нових технологій вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням; кабінет-лабораторія нових технологій юридичної освіти; комп'ютерний клас, бібліотека та читальний зал.

Невід'ємна складова частина навчання та виховання студентів – їх участь у науково-дослідних гуртках (з конституційного права, трудового права, міжнародного публічного права, та кримінального права, та ін.).

Активно працюють дискусійний клуб „Правознавець”. Викладачами та студентами юридичного факультету створена та успішно проводить свою діяльність Спілка студентів-правників, працюють осередки Спілки юристів України та Ліги студентів Асоціації правників України.

Студенти юридичного факультету проходять практики в органах внутрішніх справ та структурних підрозділах управління юстиції. На базі юридичного факультету працює Юридична клініка, де студенти мають можливість отримувати практичні навички роботи юриста протягом навчання.

Велика увага приділяється роботі з обдарованою молоддю (діє лабораторія роботи з обдарованою молоддю при кафедрі цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права). Студенти розвивають свої творчі та спортивні здібності, беруть участь у художній самодіяльності, спортивних секціях і представляють наш університет на міжнародних змаганнях.

Кафедру цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права було створено в 1997 році. Очолює кафедру доктор юридичних наук, професор Москаленко О.В.

На кафедрі цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права працює 27 викладачів – 4 доктора юридичних наук, 17 кандидатів наук, доцентів.

Кафедру державно-правових дисциплін та міжнародного права було створено в 2000 році. Очолює кафедру кандидат історичних наук, доцент Горбань В.І.

На кафедрі проводяться комплексні наукові дослідження актуальних проблем з історії держави і права України, конституційного права України, адміністративного права України, державного права зарубіжних країн, міжнародного публічного права, права Європейського Союзу.

Наукові ступені та вчені звання мають 13 викладачів кафедри 3 з яких мають ступень доктора юридичних наук.

Кафедра кримінально-правових дисциплін була створена в жовтні 1997 року. Очолює кафедру кандидат юридичних наук, доцент Шинкар'єв Юрій Вікторович.

Із 9 членів кафедри – два доктора юридичних наук, п'ять кандидатів наук, доцентів.

На кафедрах створені необхідні електронні носії навчальної та методичної інформації. Навчально-методичний кабінет кафедри укомплектований необхідною літературою, навчальними та методичними посібниками, слайдами, що використовуються студентами для засвоєння відповідного матеріалу.

На факультеті працює аспірантура та докторантура за двома спеціальностями «Трудове право; право соціального забезпечення», «Кримінальне право та криміналістика; кримінально-виконавче право».

Відома всій Україні наукова школа з трудового права, очолювана професором Процевським О.І., забезпечила підготовку на факультеті 5 докторів та 35 кандидатів юридичних наук.

На факультеті видається збірник наукових праць “Право”, який внесено Постановою Президії ВАК України до переліку наукових фахових видань. Головний редактор збірника – професор В.О. Процевський. У цьому виданні публікуються і результати досліджень студентів, об’єднаних у науковий гурток з трудового права.

1.2. Структура та організація факультету

Юридичний факультет має наступну структуру:

Деканат;

Кафедра цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права;

Кафедра державно-правових дисциплін та міжнародного права;

Кафедра кримінально-правових дисциплін;

Юридична клініка.

1.3. Перелік спеціальностей, що пропонуються на факультеті

Підготовка фахівців здійснюється за спеціальністю 081 «Право».

1.4. Умови для навчання.

Для забезпечення всебічного розвитку студентам надано:

1. 14 аудиторій, з яких: 3 – лекційні (розраховані на 120 осіб), 1 – мультимедійна.
2. Комп’ютерний клас, який забезпечений 21-м сучасним комп’ютером (2016 рік).
3. Бібліотека та читальний зал.
4. Столова.
5. Гуртожиток.

6. Літній спортивний майданчик поряд з приміщенням факультету. Спортивні зали, розташовані по вул. Алчевських, 29 та вул. Валентинівській, 2. Сучасне поле для гри у футбол та сучасний корт (грунт), розташовані по вул.Валентинівській, 2.

Кафедри факультету

КАФЕДРА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Кафедра державно-правових дисциплін і міжнародного права створена наказом ректора ХНПУ ім. Г.С. Сковороди з 1 листопада 2005 року на базі кафедри державно-правових дисциплін та кафедри міжнародно-правових дисциплін. Кафедра державно-правових дисциплін і міжнародного права входить до складу юридичного факультету ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Зав. кафедри: кандидат історичних наук, доцент Горбань Володимир Іванович.

На кафедрі працюють 20 професорів, доцентів, викладачів, серед них 2 доктори юридичних наук, 9 кандидатів юридичних наук, 2 кандидата педагогічних наук, кандидат історичних наук, кандидат філологічних наук.

Склад кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права наступний:

1. **Горбань Володимир Іванович** – к.і.н., доцент, зав.кафедри
2. **Васильєва Ірина Григорівна** – викладач
3. **Головань Тетяна Георгіївна** – к.ю.н., доцент
4. **Задихайло Олена Анатоліївна** – к.ю.н., доцент
5. **Кошарновська Світлана Леонідівна** – викладач
6. **Кузнєцов Ігор Амірович** – к.ю.н., доцент
7. **Лозо В'ячеслав Іванович** – д.ю.н., професор

8. **Марченко Володимир Володимирович** – д.ю.н., доцент
9. **Нечитайленко Анатолій Олександрович** – к.ю.н., доцент
10. **Нечитайленко Віталій Анатолійович** – к.ю.н., доцент
11. **Поляков Андрій Олександрович** – к.пед.н., доцент
12. **Протопопова Яна Сергіївна** – к.ю.н., доцент
13. **Тихонович Лариса Анатоліївна** – к. ю. н. викладач
14. **Спіцина Ганна Олександрівна** – к.пед.н., доцент
15. **Шувалова Валентина Анатоліївна** – к.ю.н., професор
16. **Яковлєв Всеволод Валентинович** – к.ю.н., доцент
17. **Белевцова Світлана Олександрівна** – к.філ.н., доцент

(внутрішній сумісник)

18. **Уматова Софія Сергіївна** – ст. лаборант
19. **Попова Карина Олексіївна** – зав. кабінетом комп.класу
20. **Тринченко Олена Анатоліївна** – зав. кабінетом

Наукова робота кафедри здійснюється викладачами у відповідності до кафедральної теми: «Проблеми європейської інтеграції держави і права України».

Викладачі кафедри активно займаються навчально-методичною та науково-дослідною роботою, яка проводиться відповідно до планів роботи кафедри та індивідуальних планів викладачів.

Наукова та методична робота кафедри здійснюється у кількох напрямках: наукові дослідження в з історії та теорії держави і права, з державного права, з міжнародного права; розробка навчальних програм, методичних рекомендацій в рамках Болонського процесу та у відповідності до вимог кредитно-модульної системи підготовки фахівців; підготовка та участь у наукових та науково-практичних конференціях, симпозіумах, семінарах.

У роботу кафедри постійно впроваджуються основні положення національної доктрини розвитку освіти: використовуються новітні

інформаційні технології, технічні засоби навчання, впроваджується дистанційне навчання студентів і слухачів тощо.

Наукова робота концентрується навколо проблеми адаптації права України до права країн Європейського Союзу. Окремі аспекти цієї проблеми знайшли своє відображення у наукових працях, опублікованих у спеціалізованих юридичних науково-практичних виданнях, збірниках наукових праць та матеріалів наукових і науково-практичних конференцій.

Кафедра забезпечує читання таких курсів: для студентів денної та заочної форм навчання та слухачів Інституту післядипломної освіти викладаються сімнадцять навчальних дисциплін, які відносяться до циклу професійної підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю «Право». Основними з таких дисциплін є: теорія держави і права, історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн, конституційне право України, державне право зарубіжних країн, адміністративне право України, міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, фінансове право України, податкове право України, основи права Європейського Союзу та інші. Крім того, кафедрою розроблені та викладаються спецкурси з окремих спеціальних правових дисциплін: методика викладання правових дисциплін, проблеми реалізації прав молоді на свободу об'єднань та ін.

На кафедрі створені необхідні електронні носії навчальної та методичної інформації, якими можуть користуватися студенти в комп'ютерному класі при підготовці до практичних і семінарських занять та для засвоєння тем курсів, які винесені навчальними планами для самостійного опанування. Крім того, навчально-методичний кабінет кафедри укомплектований необхідною літературою, навчальними та методичними посібниками, слайдами, які можуть використовувати студенти для засвоєння відповідного матеріалу. Допоміжний персонал кафедри забезпечує ефективну роботу навчально-методичного кабінету, завжди надає кваліфіковану допомогу абітурієнтам і студентам у підборі, пошуку та опрацюванні необхідної навчальної літератури, нормативних актів та інших джерел інформації.

Доктор юридичних наук, професор Лозо В. І. співпрацює з університетами країн Європейського Союзу. Кандидати наук Марченко В. В. і Спіцина Г. О. у 2016-2017 роках захистили докторські дисертації. Зав. кафедри Горбань В. І. опублікував монографію «Україна: сходження до суверенної держави. Сторінки недописаної історії» та цикл статей у фахових юридичних виданнях з проблеми «Глобалізація і демократія». Доцентом кафедри Нечитайленком А.О. видано навчальний посібник з теорії держави і права для підготовки до державного іспиту. Під його ж керівництвом колективом авторів видано навчальний посібник з теорії держави і права для підготовки студентів до семінарських занять. Доцентом кафедри Кузнецовим І.А. видано підручник з грифом Міністерства освіти і науки України з латинської мови для студентів вищих навчальних закладів юридичних спеціальностей. Викладачі кафедри постійно публікують наукові статті у збірнику наукових праць «Право», який видається у ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, а також у інших фахових виданнях України та за кордоном. Доцент кафедри Яковлев В.В. є сертифікованим медіатором, пройшов професійну підготовку в Українському Центрі Медіації при Києво-Могилянській Бізнес Школі (2011 рік) та приймав участь у ряді тренінгів з медіації та альтернативного вирішення спорів, що проводились відомими фахівцями з Великої Британії, США, Канади. У січні 2015 року пройшов стажування у Європа-Інституті Університету Саарланда (Німеччина) на тему "Демократія та права людини в Європейському Союзі"; у серпні 2015 року був учасником тренінгу з основ проектного менеджменту для представників неурядових громадських організацій (Берлін, Німеччина).

Основними методами навчання і викладання на кафедрі є лекції, практичні заняття, індивідуальні консультації, самостійна робота студентів.

Способи оцінювання, які використовуються на кафедрі наступні: *поточні* (контрольні роботи, реферати, підготовка юридичних документів (позовів, рішень суду тощо) колоквіум, усні відповіді), *підсумкові* (заліки, іспити (в усній, письмовій та тестовій формі).

На кафедрі працюють наукові студентські гуртки: з історії та теорії держави і права (керівник – канд. іст. наук, доцент Горбань В.І.); з конституційного та міжнародного права (керівник – д.ю.н., доцент Марченко В.В.).

Функціонує сторінка кафедри на офіційному сайті юридичного факультету (<http://www.hnpu-laws.in.ua/>), на якій викладі навчальні програми, НМКД та інша корисна інформація для студентів та абітурієнтів.

На кафедрі розроблені дистанційні курси у системі Moodle.

БАКАЛАВРАТ

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра: Теорія держави і права, Історія держави і права зарубіжних країн, Історія держави і права України, Юридична деонтологія, Українська мова за правознавчим спрямуванням, Конституційне право України, Муніципальне право України, Міжнародне публічне право, Державне право зарубіжних країн, Порівняльне конституційне право, Адміністративне право і процес, Податкове право України, Фінансове право України, Міжнародне економічне право, Міжнародне приватне право, Основи права Європейського Союзу, Порівняльне адміністративне право країн Європи та США.

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Предмет вивчення навчальної дисципліни Теорія держави і права складають виникнення, розвиток і функціонування держави і права; розвиток правосвідомості і правової культури; дотримання принципів демократії, законності і правопорядку; використання, застосування, дотримання та виконання норм права, а також основні державно-правові поняття, загальних для всіх юридичних наук в цілому.

Метою курсу є засвоєння найбільш загальних і важливих закономірностей виникнення, розвитку й функціонування держави і права,

що є предметом даної науки. Урахування цих закономірностей і використання кращих гуманітарних і демократичних державно-правових здобутків людської цивілізації є неодмінною умовою розбудови в Україні європейських стандартів державності й формування такої правової системи, що реально забезпечує широко визнані сучасні міжнародні стандарти прав і свобод людини і громадянина.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях: навч. посіб. / О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка. — К.: МАУП, 2004. — 144 с.
2. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, В. С. Грегул. — 4те вид., доп. і переробл. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 224 с.
3. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / [Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. та ін.]; за ред. В. В. Копейчикова. - Стер. вид. - К.: Юрінком Інтер, 2001. — 320 с.
4. Загальна теорія держави і права: підруч. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. — Х.: Право, 2002. — 432 с.
5. Кельман М. С. Загальна теорія права (з схемами, кросвордами, тестами): Підруч. / М. С. Кельман; О. Г. Мурашин. — К.: Кондор, 2002. — 353 с.
6. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права / Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. — Львів: Новий світ, 2003. — 581 с.
7. Котюк В. О. Основи держави і права: Навч. посіб. Вид. 3те, доп. і перер. / Котюк В. О. — К.: Вентурі, 2001. — 432 с.

8. Котюк В. О. Теорія права: курс лекцій: Навч. посіб. / Котюк В. О. — К.: Вентурі, 1996. — 208 с.
9. Котюк В. О. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / Котюк В.О. — К.: Атіка, 2005. — 592 с.
10. Марчук В. М. Основні поняття та категорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва — К.: Істина, 2001. — 144 с.
11. Марчук В. М., Ніколаєва Л. В. Нариси з теорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. — К.: Істина, 2001. — 304 с.
12. Монтескьє Ш.-Л. О духе законів / Шарль Луи Монтескьє ; сост., пер. и коммент. прим. автора А. В. Матешук. — М. : Мысль, 1999. — 672 с.
13. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм / В. М. Шаповал. — К. Салком : Юрінком Інтер, 2005. — 560 с.
14. Погребной И. М. Теория права: Учеб. пособ. 3е изд., испр. и доп. / Погребной И. М. — Х.: 2003. — 128с.
15. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 5е, зі змінами. / Рабинович П. М. — К.: Атіка, 2001. — 176 с.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності та особливості виникнення і розвитку держави і права.

Метою викладання навчальної дисципліни є опанування студентами науковою методологією пізнання і розуміння закономірного історичного зв'язку та наступності у виникненні, розвитку держави і права країн світу як загальноцивілізаційних цінностей людства у багатоманітті їх форм, систем.

Навчально-методичне забезпечення: викладання дисципліни забезпечене підручниками і навчальними посібниками за списком базової літератури, навчально-методичним комплексом дисципліни, методичними рекомендаціями студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. История государства и права зарубежных стран. Ч. 1. - М., 1998.
2. История государства и права зарубежных стран. Ч. 2. - М., 1998.
3. Мухаев Р.Т. История государства и права зарубежных стран. – М., 2005.
4. Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн. - К., 1994.
5. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник. – К., 2004.
6. Катрич В.М. Держава і права Стародавнього Риму. - К., 1974.
7. Катрич В.М. Історія рабовласницької держави та права Стародавньої Греції. -К., 1969.
8. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. - К., 2004.
9. Страхов М.М. Основні закономірності становлення буржуазної держави і права у провідних країнах Європи і Північній Америці. - К., 1991.
10. Хома Н.Н. . Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник. – Львів, 2005.
11. Глиняный В.П. История государства и права зарубежных стран. Ч. 1. - Х., 2003.
12. Хрестоматия памятников феодального государства и права. - М, 1961.
13. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран. - М, 1984.
14. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія. -К., 1995.
15. Крестовская Н. Н. История государства и права зарубежных стран: Практикум. — Х.: Одиссей, 2002.
16. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран: Новое и Новейшее время / Составитель Н. А. Крашенинникова. — М.: Зерцало, 1999.
17. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. У 2 т. —

Т. 1—2 / За ред. В. Д. Гончаренка. — К.: ІнЮре, 1998.

18. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред В. Д. Гончаренка. — К.: Ін Юре, 2002.

19. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: Хрестоматія. — К.: Вентурі, 1995.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають закономірності і особливості виникнення і розвитку держави і права України.

Метою викладання навчальної дисципліни є опанування студентами науковою методологією пізнання і розуміння закономірного історичного зв'язку та наступності у виникненні та розвитку держави і права України як особливої частини всесвітньої історії держави і права.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Історія держави і права України / Під ред. Рогожина А.Й.: У 2-х ч. - Харків, 1993; Перевидання - К., 1996.

2. Історія держави і права України / За ред. А.С. Чайковського. - К., 2000.

3. Історія держави і права України / Під ред. Тація В.Я., Рогожина А.Й.: Академічний курс у 2-х тт. - К., 2003.

4. Іванов В.М. Історія держави і права України. Ч. I-II. Навч. посібник. – К., 2002-2003.

5. Іванов В.М. Практикум з історії держави і права України. Навч. посібник. – К., 2006.

6. Захарченко П. Історія держави і права України. - К.: Атіка, 2005.

7. Кузьминець О., Калиновський В. Історія держави і права України. - К., 2002.
8. Музиченко П. Історія держави і права України. - К., 2003.
9. Музиченко П.П., Долматова Н.І., Крестовська Н.М. Практикум з історії держави і права України. Навч. посібник. – К., 2002.
10. Российское законодательство X - XX вв.: В 9 тт. - М., 1984. - Т. 1-8.
11. Терлюк І.Я. Історія держави і права України. Навчальний посібник Кн. 1. - К.: Атіка, 2005.
12. Терлюк І Я. Історія держави і права України. Навчальний посібник-практикум. -К.: Атіка, 1999.
13. Терлюк І.Я. Історія українського права від найдавніших часів до XVIII століття. - Львів: ЛЮС при НАВСУ, 2003.
14. Хрестоматія з історії держави і права України. -К., 1996.
15. Хрестоматія з історії держави і права України: у 2-х тт./Укладачі Гончаренко В.Д., Рогожин А.Й., Святоцький О.Д. - К., 1997.

ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають поняття, зміст і значення юридичної деонтології як науки, види юридичної діяльності, компоненти професійної культури юриста.

Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є: ознайомлення студентів з особливостями майбутньої професії юриста та окремих юридичних спеціальностей; визначення місця, яке займають юристи в суспільстві, а також сфер застосування знань юриста; засвоєння студентами, формування у них професійних вмінь та навичок.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Бандурка О.М. Юридична деонтологія: Підручник / О.М. Бандурка, О.Ф. Скакун. - Х., 2002.
2. Венгеров А.Б. Теория государства и права. - М.: Юрист, 1996. - 168 с. - Ч. 2: Теория права. - Т. 1.
3. Венгеров А.Б. Теория государства и права. - М.: Юрист, 1997. - 152 с. - Ч. 2: Теория права. - Т. 2.
4. Горшенев В.М., Бенедик И.В. Юридическая деонтология: Учеб. пособ. - К.: УМК ВО при Минвузе УССР, 1988. - 80 с.
5. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія. - К.: Знання, 2006. - 487 с.
6. Еникеев М.И. Юридическая психология. - М., 2003.
7. Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук (заг. ред.), Д.Ю. Кучерюк, В.І. Панченко. - К.: Вища шк., 1997. - 399 с.
8. Коваль Н.В. Введение в юридическую специальность (деонтологический аспект): Курс лекций. - Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 1998. - 192 с.
9. Кудрявцев В.Н. Юридический конфликт // Государство и право. - 1995. - № 9. - С. 9-14.
10. Малахов В.А. Этика: Курс лекцій: Навч. посібник. - К.: Либідь, 1996. - 304 с.
11. Немов Р.С. Психология: Учебник для студентов высш. учеб. заведений. В 3-х кн. - М.: Просвещение, 1995. - Кн. 2: Психология образования. - 496 с.
12. Нерсисянц В.С. Философия права: Учебник для вузов. - М.: Норма, 1997. - 652 с.
13. Немов Р.С. Психология: Учебник для студентов высш. учеб. заведений. В 3-х кн. - М.: Просвещение, 1995. - Кн. 2: Психология образования. - 496 с.

14. Нерсисянц В.С. Філософія права: Учебник для вузов. - М.: Норма, 1997. – 652 с.
15. Сливка С.С. Юридична деонтологія: Підручник. - Вид. 3-тє, - К.: Атіка, 2006. – 296 с.
16. Чуфаровский Ю.В. Психология в оперативно-розыскной деятельности правоохранительных органов. - М., 1996. - 120 с.
17. Шмоткін О.В. Юридична деонтологія. - К.: МНТУ, 1995.

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРАВОЗНАВЧИМ СПРЯМУВАННЯМ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова професійної сфери.

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова за правознавчим спрямуванням» є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів; практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечує спілкування на належному рівні; підвищення загальнокультурного, інтелектуального та естетичного рівня майбутніх юристів, формування стійкого національного світогляду; формування вмінь правильно і логічно висловлювати свої думки.

Навчально-методичне забезпечення: викладання дисципліни забезпечене підручниками і навчальними посібниками за списком базової літератури, навчально-методичним комплексом дисципліни, методичними рекомендаціями студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Возняк М. Історія української літератури. У 2-х кн. - Львів:, 1992 -1994.-560 с.
2. Грабович Г. Нариси до історії української літератури. - К.: Либідь, 1998-560 с.

3. Єрмоленко С. Нариси з української словесності: Стилїстика і культура мови. - К.: Довїра, 1999. -431 с.
4. Історїя української лїтератури ХХ ст. /За ред. Дончика В.Г. У 2-х кн. К. I: I пол. ХХ ст. - К.: Либїдь, 1998.-464 с.
5. Історїя української лїтератури ХХ ст. /За ред. Дончика В.Г. - У 2-х кн. К. II: II пол. ХХ ст. - К.: Либїдь, 1998. - 456 с.
6. Історїя української лїтератури ХІХ ст.. (70 - 90-ті рр.)Пїдручник. У 2-х кн. - К.: Вища школа 2003. - I кн.. - 575 с; II кн. - 439 с.
7. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української лїтературної мови: Структура наукового тексту. - Київ.: Вид. КДУ, 1970. - 306 с.
8. Культура української мови: Довїдник / За ред. В.М. Русанївського. -К.: Либїдь, 1990.-304 с.
9. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебнї; Інститут української мови. - 6-е вид., стереотип. - К.: Наук, думка, 1997.-240 с.
10. Чак Є. Д. Складнї випадки вживання слїв: Довїдкове видання. Вид. 2-е, перероб. - К.: Рад. школа, 1984. - 185 с.
11. Черемська О. О Професїйна мова економїста. / О. С. Черемська, В. Ф. Жовтобрюх, Л. М. Архипенко. - Харків: "ІНЖЕК", 2005. - 288 с.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисциплїни Конституцїйне право України складають основоположнї суспїльнї вїдносини, що виникають з приводу форми правлїння, полїтико-територїальної органїзацїї держави, функцїонування його соцїально-економїчної системи. А це означає, що воно формулює науковї засади українського державотворення, без яких останнє не може бути оптимально прогнозованим.

Метою курсу є формування вмїння правильно оцїнювати конкретнї конституцїйно-правовї явища, знати та вмїти правильно застосовувати вїдповїдне конституцїйне законодавство.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Адміністративно-територіальний устрій України: довідник / Державне підприємство «Державний картографо-геодезичний фонд України» ДП «Укркартгеофонд» / А. І. Жежера (авт.-упоряд). - К., 2005.-798 с.
2. Бабич П. В. Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування / П. В. Бабич, Л. Ф. Биков, З. М. Борисенко, Г. М. Буянкіна, О. А. Воронько ; Українська академія державного управління при Президентові України; Центр досліджень адміністративної реформи. - К., 2000. -310 с.
3. Басига Ю.М. Вибори президента: український та зарубіжний досвід: навч.посіб./Ю.М.Басига, М.М.Палінчак, Д.М.Белов.-Ужгород, Ліра, 2003.
4. Виконавча влада в Україні : навчальний посібник / Н. Р. Нижник (заг. ред.); Українська академія держ. управління при Президентові України. - К.: Видавництво УДЦУ, 2002. - 127 с.
5. Коваленко А. А. Розвиток виконавчої влади в Україні на сучасному етапі: теорія і практика / А. А. Коваленко ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К., 2002. - 509 с.
6. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність / упоряд. І. О. Кресіна; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – 2-е вид., змін. і доп. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – 310 с. – (До 10-річчя Конституції України).
7. Конституційне право України [Текст]: посіб. для підготов. до іспиту / [Ю. Г. Барабаш та ін.] ; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. - Х. : Право, 2012. - 303 с.

8. Конституційне право України. Посібник для підготовки до іспиту / за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2012. 304с.
9. Копиленко О. Л. Конституція Автономної Республіки Крим: проблеми прийняття, затвердження, реалізації / О. Л. Копиленко ; Академія правових наук України; Інститут держави і права НАН України. - К.: Таксон, 2001. - 362 с.
10. Марченко В.В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії).-К.: Правова єдність, 2010.-216 с.
11. Монтескьє Ш.-Л. О духе законів / Шарль Луї Монтескьє ; сост., пер. и комент. прим. автора А. В. Матешук. – М. : Мысль, 1999. – 672 с.
12. Носенко О.В. Особливості конституційно-правового розвитку Автономної Республіки Крим на сучасному етапі державотворення [Текст] / О. В. Носенко // Бюлетень Міністерства юстиції України : Офіційне видання. – 2012. – №8. – С.28-33.
13. Совгиря О. В. Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: ЮрінкомІнтер, 2012. – 544 с.
14. Совгиря О.В. Парламентська відповідальність Кабінету Міністрів України: теоретичні та практичні аспекти [Текст]/О.В.Совгиря//Адвокат.– 2012.–№12.–С.28-35.
15. Шаповал В. М. Поняттядержави і суверенітету в конституційномууправі / В.М.Шаповал // ВісникКонституційного Суду України. – 2003. – № 1. – С. 70–83.
16. Шаповал В. М. Сучаснийконституціоналізм / В. М. Шаповал. – К. Салком :ЮрінкомІнтер, 2005. – 560 с.

МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни Муніципальне право України складають особливості сучасного розвитку муніципально-правових

відносин в умовах євроінтеграції та реформування органів місцевого самоврядування в Україні.

Метою курсу є формування у студентів знання з даної галузі національного права України, вивчення історико-правових передумов розвитку муніципального права, міжгалузевих зв'язків, особливостей реформування системи органів місцевого самоврядування, а також формування правової культури та патріотизму.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Адміністративно-територіальний устрій України: довідник / Державне підприємство «Державний картографо-геодезичний фонд України» ДП «Укркартгеофонд» / А. І. Жежера (авт.-упоряд). - К., 2005.-798 с.

2. Баймуратов М.О. Актуальні проблеми виконання законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації»/М.О.Баймуратов, М.М.Клепацький, В.М.Князєв, В.В.Кравченко, М.В.Піцик; Товариство науковців по сприянню муніципальній реформі. - К.: Атіка, 2003. - 288 с.

3. Батанов О.В. Територіальна громада - основа місцевого самоврядування в Україні / О. В. Батанов, В. Ф. Погорілко (заг. ред.); Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К., 2001.-260 с.

4. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов; за заг. ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Ін Юре, 2003. – 512 с.

5. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве саморядування в Україні (муніципальне право). Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000.–304 с.

6. Головатий С. Верховенство права: український досвід / Сергій Головатий. – К.: Фенікс, 2006. – Кн. 3. – 1747 с.
7. Гошко Т.Д. Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XVI – початок XVII ст.) / Т.Д. Гошко. – Л.: Афіша, 2002. – 255 с.
8. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть / Михайло Грушевський. – К.: Знання, 1991. – 240 с.
9. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І.І. Бодрова, С.В. Бондирев, В.О. Величко та ін.; за заг. ред. С.Г. Серьогіної. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х.: Право, 2013. – 360 с.
10. Конституційне право України. Посібник для підготовки до іспиту / за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2012. 304с.
11. Любченко П.М. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування. – Харків: ООО «Модель всесвіту», 2001. – 224 с.
12. Любченко П.М. Муніципальне право України.: навч. посіб. / П.М. Любченко. – Харків: Видавництво «ФІНН», 2012. – 496 с.
13. Марченко В.В., Жуган М.Г. Принцип поділу влади: сучасні інтерпретації/Право України, 2011, №2, с.193-200.
14. Муніципальне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2001.–352 с.
15. Муниципальное право зарубежных стран (сравнительно-правовой анализ): Учебное пособие для вузов. – М.: Академический Проект; Фонд «Мир», 2006. – 752 с.
16. Онупрієнко А.М. Місцеві органи влади в механізмі демократичної держави: теоретико-правовий аналіз: монографія / А.М. Онупрієнко. – Х.: ПП «Торсінг», 2009. – 300 с.
17. Проблеми сучасної муніципалістики: навч. пос./заг. ред. О.В. Батанова. – К.: Академія муніципального управління, 2011.

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни Міжнародне публічне право складають міжнародно-правові поняття та категорії, принципи міжнародного права, суб'єкти міжнародно-правових відносин, міжнародні договори, особливості розвитку галузей та інститутів міжнародного права та міжнародно-правових відносин на сучасному етапі розвитку.

Метою курсу є формування у студентів знання з даної галузі права, вивчення передумов розвитку міжнародного публічного права, його галузей, інститутів, норм і принципів, міжгалузевих зв'язків, особливостей розвитку міжнародного публічного права та його впливу на правову систему України, а також формування політико-правової культури та патріотизму майбутнього юриста.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Баймуратов М.А. Международное публичное право. - Х.: «Одиссей», 2003.-752 с.
2. Буроменський М.В., Кудас І.Б., Маєвська А.А., Семенов Б.С, Стешенко В.С. Міжнародне право: Навч. посібник / М.В. Буроменський (заг. ред.). - К.: Юрінком Інтер, 2005. - 336 с.
3. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основитеорії: Підручник для студ. вищ. навч. закладів за спец. "Міжнародне право", "Міжнародні відносини" / В.Г. Буткевич (ред.). - К.: Либідь, 2002. - 608 с.
4. Буткевич В.Г., Войтович С.А., Григоров О.М., Заблоцька Л.Г., Задорожній О.В. Міжнародне право: Основні галузі: Підручник для студ. вищих навч. закл. за спец. "Міжнародне право", "Міжнародні відносини" / В.Г. Буткевич (ред.). - К.: Либідь, 2004. -814 с.

5. Георгіца А.З., Чикурлій С.О. Міжнароднепублічне право: Навч.-метод, посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці: Рута, 2002. - 175 с.

6. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнароднепублічне право: Навч. посіб. / Київський ун-т права; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка / Ю.С. Шемшученко (відп. ред.), Л.В. Губерський (відп. ред.). - Стереотип, вид. - К.: ЮрінкомІнтер, 2001. - 638 с.

7. Мацко А.С. Міжнародне право: Навч. посіб. / Міжрегіональна академія управління персоналом. - К.: МАУП, 2005. - 216 с.

ДЕРЖАВНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Предмет вивчення навчальної дисципліни Державне право зарубіжних країн складають конституції сучасних зарубіжних країн, джерела державного права зарубіжних країн, правове положення людини і громадянина, основоположні суспільні відносини, що виникають з приводу форми правління, політико-територіальної організації держав, функціонування їх політичних, соціально-економічних, культурних та духовних систем тощо.

Метою викладання дисципліни є формування вміння правильно оцінювати конкретні конституційно-правові явища, засвоєння практичних навичок щодо вдосконалення інститутів державного права зарубіжних країн; одержання міцних знань про законодавчу техніку й законодавчий процес зарубіжних країн; вивчення різних моделей місцевого самоврядування в зарубіжних країнах; аналіз практики діяльності органів державної влади зарубіжних країн; оволодіння методикою порівняльного аналізу конституційного права зарубіжних країн; розвиток загальної професійної культури юриста.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних

рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Бромхед П. Эволюция британской конституции. - М., Юрид. литература, 1978.
2. Жакке Ж.-П. Конституционное право и политические институты. М.: Юристъ, 2002.
3. Конституции зарубежных стран / Сост. Дубровин В.Н. – М.: ООО Издательство «Юрлитинформ», 2001. – 448 с.
4. Конституции государств Восточной Европы: Учебное и справочное пособие. - М.: Норма, 1996.
5. Конституції нових держав Європи та Азії / Упоряд. С.Головатий. – К.: Укр. Правн. Фундація. Вид-во «Право», 1996. – 544 с.
6. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учебник: В 4 т. Т.4. Часть Особенная: страны Америки и Азии/Отв. ред. проф. Б.А.Страшун. – Издат-во НОРМА, 2001. – 656 с.
7. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник/В.О.Ріяка (керівник автор. кол.), В.С. Семенов, М.В. Цвік та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки.-К.: Юрінком Інтер, 2002.-512 с.
8. Рияка В.А., Закоморная Е.А. Краткий курс лекций по конституционному праву зарубежных стран: Учебно-методическое пособие. – Харьков: Издатель СПД ФЛ Вапнярчук Н.Н., 2006. – 136 с.
9. Чудаков М.Ф. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Изд-во «ХАРВЕСТ», Минск, 1998.
10. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм / В. М. Шаповал. – К. Салком :ЮрінкомІнтер, 2005. – 560 с.
11. Шаповал В. Н. Сравнительное конституционное право / В. Н. Шаповал. – К. : Княгиня Ольга, 2007. – 416 с.

ПОРІВНЯЛЬНЕ КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни Порівняльне конституційне правоскладають особливості сучасного розвитку конституційного права, порівняльний аналіз форм правління, державно-територіального устрою, політичних режимів, організація та функціонування органів публічної влади в сучасних зарубіжних країнах і в Україні.

Метою викладання навчальної дисципліни Порівняльне конституційне право є ознайомлення студентів з досвідом сучасних зарубіжних країн щодо розвитку конституціоналізму, проведення порівняльно-правового аналізу сучасних конституційних систем, дати аналіз конституційно-правових інститутів та показати особливості конституційного процесу зарубіжних країн і в Україні.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) / В.І.Абрамов, В.Х.Арутюнов. – К. : КНЕУ, 2005.-178 с.
2. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність / упоряд. І. О. Кресіна ; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – 2-е вид., змін. і доп. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – 310 с.
3. Конституційне право України: підручн. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський [та ін.]; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.
4. Конституційнезаконодавствозарубіжнихкраїн: хрестоматія / упоряд. В. О. Ріяка К. О. Закоморна. – К.: ЮрінкомІнтер, 2007. – с.384
5. Конституційне право України: Навч. посібн. Для підготовки до іспитів. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 218 с.

6. Конституційне право України. Посібник для підготовки до іспиту / за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2012. 304с.
7. Майданник О.О. Конституційне право України: навч. посібн./О.О.Майданник. – К.: Алерта, 2011. – 380 с.
8. Марченко В.В., Жуган М.Г. Принцип поділу влади: сучасні інтерпретації/Право України, 2011, №2, с.193-200.
9. Международные акты о правах человека: сб. док. / сост., авт. вступ. ст. В. А. Карташкин, Е. А. Лукашева. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1998. – 784 с.
10. Рабінович П. М. Права людини і громадянина / П. М.Рабінович, М.І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.
11. Совгиря О. В. Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп.-К.: Юрінком Інтер, 2012.-544с.
12. Шаповал В. Н. Сравнительное конституционное право / В. Н. Шаповал. – К.: Княгиня Ольга, 2007. – 416 с.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають порядок здійснення державного управління, його форми та методи; адміністративна відповідальність; адміністративний процес; організація управління економікою, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами в Україні.

Метою викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право і процес» є набуття студентами ґрунтовних знань з теорії адміністративного права та процесу, вивчення адміністративного законодавства та матеріалів юридичної практики, а також опанування певними знаннями про порядок здійснення державного управління, притаманні йому форми та методи, організацію управління у різних сферах та галузях суспільного життя.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з, навчального посібника з дисципліни, навчально-методичного комплексу дисципліни, підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять. Зважаючи на чисельність нормативно-правових актів, що регламентують відносини у сфері державного управління студентам рекомендується при вивченні навчальної дисципліни «Адміністративне право і процес» здійснювати пошук необхідних нормативно-правових актів на сайті: zakon1.rada.gov.ua

Інформаційне забезпечення:

1. Авер'янов В.Б. Органи виконавчої влади в Україні / НАН України: Ін-т держави і права ім. Корецького. – К.: Ін.Юре, 1997. – 48 с.
2. Авер'янов В.Б. Андрійко О.Ф. Виконавча влада і державний контроль. – К., 1999. – 48 с.
3. Адміністративне право України: Підруч. / За ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 554 с.
4. Адміністративне право України. Академ. курс: Підруч.: У 2-х томах: Т. 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юрид. думка, 2004. – 584 с.
5. Адміністративне право України. Академ. курс: Підруч.: У 2-х томах: Т. 2. Особлива частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юрид. думка, 2005. – 624 с.
6. Адміністративне право України: Підручник / За ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – 896 с.
7. Адміністративна відповідальність в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. А.Т. Комзюка. – 2-е вид., випр. і доп. – Харків: Видавництво Ун-ту внутр. справ, 2001. – 112 с.
8. Бандурка О.М., Тищенко М.М. Адміністративний процес: Підручник. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 288 с.

9. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: Монографія. – Х.: Право, 2005. – 304 с.
10. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні. – Х.: Фоліо, 2002. – 176 с.
11. Державне управління в Україні. навчальний посібник / за заг. ред. проф. В.Б. Авер'янова – К., 1999.
12. Задихайло О.А. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб. / О.А. Задихайло. – Х.: Право, 2016. – 314 с.
13. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 548 с.
14. Кузьменко О.В. Процесуальні категорії адміністративного права. – Львів, 2004. – 232 с.
15. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине: Учебное пособие. – Изд. 2-е, дополн. – Х.: Одиссей, 2006. – 352 с.
16. Соловйова О.М. Організаційно-правові засади формування і діяльності відділів та управлінь місцевої державної адміністрації: Монографія. – Х.: Право, 2006. – 164 с.

ПОДАТКОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складає група однорідних суспільних відносин, які визначають рух коштів від платників податків до бюджетів відповідного рівня у вигляді податків, зборів та інших загальнообов'язкових платежів.

Метою викладання навчальної дисципліни є оволодіння студентами поглибленими знаннями теорії податкового права і змісту податкового законодавства, формування у них навиків і умінь їх глибокого осмислення і творчого застосування на практиці.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової

літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с
2. Бабін І.І. Податкове право України: навч. посібник. – Чернівці: Чернівецький націон. ун-т, 2012. – 504 с.
3. Бекерская Д.А. Налоговое право и налоговое законодательство в Украине: Учеб. пособие / Д. А. Бекерская; ред. С. В. Кивалов. - О. : Юридична література, 2000. - 224 с.
4. Гега П.Т., Доля Л.М. / Основи податкового права: Навч. посіб. — 3-тє вид., випр. і доп. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 302 с.
5. Гетманцев Д.О., Форсюк В.Л., Бойко Н.В. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування: науково-практичний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 336 с.
6. Марченко В. Б., Легкова М. Ф. Податкове право: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004. — 225 с.
7. Податкове право: Навч. посіб. / Г.В. Бех, О.О. Дмитрик, Д.А. Кобильник та ін.; За ред. проф. М.П. Кучерявенка. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 400 с.
8. Податкове право України : навч. посіб. / О.П. Гетманець, О.М. Шуміло, О.В. Покотаєва та ін; за ред. О.П. Гетманець, О.М. Шуміла. – Київ: Хай-Тек Прес, 2013. – 432 с.
9. Податкове право України. Навч. посібник / Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. (К.: Правова єдність, 2009. – 483 с.
10. Податкове право України. Підручник / М. П. Кучерявенко – Х., 2012., 528 с.
11. Податкове право України: Навчальний посібник/ За ред. проф. Кучерявенко М.П. — Харків: Нац. юрид. акад. України, 2010 р.

12. Пришва Н.Ю. Податкове право (навч. посіб). - К.: Юрінком Інтер, 2010.–368с.

13. Пришва Н.Ю. Правові проблеми регулювання обов'язкових платежів. - К., 2003.-280 с.

ФІНАНСОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складає сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу мобілізації, розподілу та використання грошових коштів централізованих та децентралізованих фондів держави та органів місцевого самоврядування, а також при здійсненні фінансового контролю при здійсненні фінансової діяльності держави.

Метою викладання навчальної дисципліни є оволодіння студентами поглибленими знаннями теорії фінансового права і змісту фінансового законодавства, формування у них навиків і умінь їх глибокого осмислення і творчого застосування на практиці.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Алисов Е. А. Финансовое право: Учеб. пособ. - Х.: Эспада 2000. - 285с.

2. Воронова Л.К. Фінансове право України Підручник. — К.: Прецедент; Моя книга, 2006. - 448 с.

3. Воронова Л. К., Кучерявенко Н. П. Финансовое право: Учеб. пособие для студ. юрид. вузов и ф-тов. -Х.: Легас, 2003. -359с.

4. Грачёва Е. Ю., Соколова Э. Д. Финансовое право: Учеб. пособие. - М.: Юристь, 2003. - 384 с.

5. Дмитренко Е. С. Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник. - К.: Алерта; КНТ, 2006. - 376 с.
6. Зюнькін А.Г. Фінансове право: Опорний конспект лекцій. — К.: МАУП, 2003. — 3-тє вид., доп. — 160 с.
7. Нагребельний В.П., Чернадчук В.Д., Сухонос В.В. Фінансове право України: загальна частина: Навч. пос. для ВНЗ. – Суми: У-я книга, 2005
8. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2003. - 528 с.
9. Савченко Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні. - Ірпінь: Акад. ДПС України, 2001. - 407 с.
10. Фінансове право України: Навчальний посібник: За заг. ред. д.ю.н., проф. Шкарупи В.К.- Київ: „Істина“, 2007. - 148 с.
11. Фінансове право України: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 240 с.
12. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець ; Ю. М. Жорнокуй, О. В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та інші. – Х. : Екограф, 2015 – 500 с.
13. Фінансове право України: Підручник / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький: За ред. М. П. Кучерявенка. -К.: Юрінком Інтер. 2007. - 320 с.
14. Финансовое право: Учебник / Под ред. О. Н. Горбуновой. -2-е изд., перераб. и доп. -М.: Юристь, 2002. - 495 с.
15. 26. Финансовое право: учебник для студ. вузов, обучающихся по спец. "Юриспруденция" / Крохина Ю. А., Писарева Е. Г., Покачалова Е. В., Попов В. В., Разгильдиева М. Б.; Н. И. Химичева (отв.ред.). - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: Норма. 2008. - 768с.

МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають міжнародні економічні відносини, а також теоретичні та практичні аспекти міжнародного

економічного права як окремої галузі міжнародного публічного права, зокрема його принципи, суб'єкти, основні підгалузі.

Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення студентами всебічного і глибокого розуміння змісту міжнародних економічних відносин та ролі міжнародного економічного права в їх регулюванні.

Завданнями навчальної дисципліни є оволодіння знаннями про систему норм і принципів міжнародного економічного права як складової частини міжнародного публічного права. У рамках зазначеної дисципліни студенти повинні засвоїти і усвідомити такі міжнародно-правові категорії, як норми і принципи міжнародного економічного права, його джерела (форми), суб'єкти, міжнародні економічні організації, підгалузі міжнародного економічного права тощо. При цьому вони повинні вивчити, узагальнити, а також проаналізувати систему міжнародно-правових актів, що містять відповідні правові норми та принципи.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з нормативних документів, підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам для підготовки до практичних занять і до самостійної роботи.

Інформаційне забезпечення:

1. Устав Организации Объединенных Наций и Статут Международного Суда от 26.06.1945 г. // ООН Сб. док. – М.: Наука, 1981.

2. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом ООН, 1970 г. / Действующее международное право. – Т. 1. – М.: МНИМП, 1996.

3. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе (Хельсинки, 1 августа 1975 г.) // Сборник действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами. – Вып. XXXI. – М., 1977.

4. Угода про заснування Світової організації торгівлі від 15.04.1994р. (з додатками) // Офіційний вісник України. – 2010. – № 48. – Ст. 1601; 2010. – № 84. – Ст. 2989.

5. Статті Угоди Міжнародного валютного фонду Міжнародний валютний фонд; Угода, Міжнародний документ від 22.07.1944 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_921.

6. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 18.05.1965 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_060.

7. Сеульська конвенція 1985р. про заснування багатостороннього агентства з гарантій інвестицій МБРР; Конвенція, Міжнародний документ від 11.10.1985 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_268

8. Статут Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН ООН; Статут, Міжнародний документ від 16.10.1945 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c17.

9. Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури ЮНЕСКО; Статут, Міжнародний документ від 16.11.1945 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_014.

10. Чубарев В.Л. Міжнародне економічне право: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 368 с.

11. Міжнародне економічне право: Підручник / В. Опришко, А. Коста, К. Квінтано та ін.; За наук. ред. В. Опришка. – К.: КНЕУ, 2006. – 496 с.

12. Карро Д., Жюйар П. Международное экономическое право: Учебник / Пер. с фр. В.П.Серебренникова, В.М.Шумилова. – М.: Международные отношения, 2001. – 608 с.

13. Шумилов В.М. Международное финансовое право. Учебник. 2-е изд., перераб. и доп. - Москва, «Междунар. отношения», 2011. – 328 с.
14. Дахно І.І. Міжнародне економічне право: Навчальний посібник / І.І. Дахно. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 272 с.
15. Вельяминов Г.М. Международное экономическое право и процесс: Академический курс. – М.: Изд-во «Волтерс Клувер», 2004. – 496 с.
16. Международные экономические отношения: Учебник для вузов / В.Е. Рыбалкин и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 503 с.
17. Кузьмин Э.Л. Международное экономическое право: Учебное пособие / Отв. ред. К.А. Бекашев. – М.: ТК Велби, Проспект, 2007. – 200 с.
18. Міжнародна інвестиційна діяльність: Підручник / Д.Г. Лук'яненко, Б.В. Губський, О.М. Мозговий та ін.; За ред. Д.Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с.
19. Фархутдинов И.З. Международное инвестиционное право и процесс: учебник. – М.: Проспект, 2010. – 416 с.

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають колізії у сфері відносин міжнародного приватноправового характеру, колізійні норми та принципи регулювання відносин, ускладнених іноземним елементом, проблеми встановлення змісту та застосування іноземного права в Україні, наукові доктрини та концепції сучасного міжнародного приватного права.

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення комплексної професійної підготовки фахівців за спеціальністю “право”, а також формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок у сфері правового регулювання відносин, що мають міжнародний приватноправовий характер, тобто виходять за межі одного національного правопорядку, тим

самим обумовлюючи виникнення різного роду правових колізій, що потребують належного вирішення.

Завданнями навчальної дисципліни є отримання студентами теоретичних знань, що вироблені наукою міжнародного приватного права, ознайомлення з теоретичними та практичними питаннями колізійного та матеріально-правового регулювання приватноправових та процесуальних відносин, ускладнених іноземним елементом, особливостями правозастосування в даній галузі, ознайомлення із судовою та арбітражною практикою у справах з іноземним елементом, а також формування практичних навичок правової кваліфікації відносин з іноземним елементом, застосування відповідних колізійних та інших норм і принципів міжнародного приватного права та вирішення у такий спосіб юридичних колізій, що виникають у даній сфері відносин.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з нормативних документів, підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам для підготовки до практичних занять і до самостійної роботи.

Інформаційне забезпечення:

1. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України: Офіційне видання. – Том 1: 1990-1991 рр. – К.: Видавничий Дім «ІнЮре», 2001.

2. Конвенція СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 44. – стаття 2824.

3. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – ст. 422.

4. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – ст. 540.

5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – ст. 377.
6. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – ст. 356.
7. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №№ 21-22. – ст. 135.
8. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – ст. 144.
9. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 47. – ст. 349.
10. Цивільний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16. – ст. 1088.
11. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – ст. 56.
12. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – ст. 179.
13. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – ст. 80.
14. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25 – ст. 198.
15. ІНКОТЕРМС. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2010 р.) // Урядовий кур'єр від 10.04.2002 р. – № 68.
16. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А.С. Довгерта і В.І. Кисиля. - К.: Алерта, 2012. - 376 с.
17. Міжнародне приватне право. Особлива частина: підручник / за ред. А.С. Довгерта і В.І. Кисиля. - К.: Алерта, 2013. - 400 с.
18. Международное частное право. Общая часть: учебник / Г.С. Фединяк, Л.С. Фединяк. - Харьков: Право, 2015. - 350 с.

19. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: Підручник. 4-е вид., переробл. і допов. – К.: Атіка, 2009. – 500 с.

20. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В.А. Бігун, Є.М. Білоусов, І.М. Жуков; за ред. проф. В.П. Жушмана та доц. І.А. Шуміло. - Х.: Право, 2015. - 320 с.

21. Чубарєв В.Л. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2008. – 608 с.

22. Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар Закону / За ред. доктора юридичних наук, проф. А. Довгерта. – Х.: ТОВ «Одісей», 2008. – 352 с.

ОСНОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають основні засади інституційної та правової систем Європейського Союзу, правові аспекти процесу європейської інтеграції та взаємовідносин України з Європейським Союзом та його державами-членами.

Метою вивчення навчальної дисципліни є забезпечення комплексної професійної підготовки фахівців за спеціальністю «право», а також формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок у сфері європейської інтеграції та права Європейського Союзу – самостійної правової системи, яка займає особливе місце поміж національних правових систем європейських держав та системи міжнародного права.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: формування розуміння студентами правової природи Європейського Союзу та інших європейських інтеграційних об'єднань, вивчення засад їх діяльності та компетенції; вивчення основних понять та категорій права Європейського Союзу, його особливостей, визначення співвідношення права ЄС з національними системами права держав-членів та міжнародним правом; дослідження системи джерел права Європейського Союзу, ознайомлення з установчими договорами, основними нормативно-правовими та іншими

актами інститутів Європейського Союзу, діяльністю та рішеннями Суду Правосуддя ЄС; ознайомлення студентів з окремими галузями та інститутами права Європейського Союзу; вивчення правових засад співробітництва між Україною і Європейським Союзом та його державами-членами, механізму правового регулювання взаємовідносин України та ЄС.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з нормативних документів, підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам для підготовки до семінарських занять і до самостійної роботи.

Інформаційне забезпечення:

1. Договір про Європейський Союз 1992 р. з протоколами та деклараціями (консолідована версія в ред. Лісабонського договору 2007 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minjust.gov.ua/section/321>.

2. Договір про функціонування ЄС 1957 р. з протоколами та деклараціями (консолідована версія в ред. Лісабонського договору 2007 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minjust.gov.ua/section/321>.

3. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 15. – ст. 1028.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. - 2014. - № 75. - Том 1. - Ст. 2125.

5. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 16.03.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3FshowHidden=1&art_id=243281941&cat_id=223345338&ctime=1266423569791

6. Європейське право: право Європейського Союзу: підручник: у трьох кн. / за заг. ред. В.І Муравйова. - К.: ІнЮре, 2015.

7. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. – К.: «Знання», 2009. – 751 с.

8. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. – 4-ге видання, змінене і доповнене (відповідно до положень Лісабонського Договору) – К.: Істина, 2011.

9. Право Європейського Союзу. Особлива частина: Навчальний посібник / За ред. М.Р Аракеяна, О.К. Вишнякова. – К.: Істина, 2010. – 528 с.

10. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2006.Європейский Союз. Основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями. – М.: Инфра-М, 2008. - 704 с.

11. Шнирков О.І., Копійка В.В., Муравйов В.І. Україна – Європейський Союз: економіка, політика, право: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 268 с.

12. Право Европейского Союза: учебник для вузов / под ред. С.Ю. Кашкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во «Юрайт», 2010.

13. Хартия Европейского Союза об основных правах: комментарий / Под ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Юриспруденция, 2001.

14. Дейвис Г. Право внутреннего рынка Европейского Союза: Учеб. пособие: Пер. с англ. – К.: Знання-Прес, 2004. – 422 с.

15. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція та глобальні проблеми сучасності. Навчальний посібник. – К.: Вид-во «Хай-Тек Прес», 2007.

ПОРІВНЯЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО КРАЇН ЄВРОПИ ТА США

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають зміст, обсяг та характер сфери адміністративно-правового регулювання в Україні і зарубіжних країнах, їх порівняльно-правова характеристика, правові форми діяльності органів публічної адміністрації, вимоги до форми та змісту актів публічної адміністрації, порядку їх оскарження до судових та квазісудових установ, основні етапи проходження публічної служби, підстав притягнення до адміністративної відповідальності відповідно до актів законодавства України та провідних країн світу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Порівняльне адміністративне право країн Європи та США» є: вільне орієнтування студентів в основних підходах до правового регулювання організації та функціонування публічної адміністрації у країнах Європи та США, а також формування на підставі отриманих знань пропозицій та рекомендацій для удосконалення вітчизняного адміністративного законодавства.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Административное право зарубежных стран / Под ред. Козырина А.Н. - М., Спарк, 1996.
2. Административное право зарубежных стран / Под ред. Козырина А.Н., Шатиной М.А. - М., Спарк, 2003.
3. Галлиган Д., Полянский В.В., Стариков Ю.Н. Административное право: история развития и основные современные концепции. – М.: Юристъ, 2002.

4. Адміністративне право України. Академічний курс. Том 1. / Під ред. Авер'янова В.Б. – К.: Юридична думка, 2007.
5. Брэбан Ги. Французское административное право. - М.: Прогресс, 1988.
6. Дельвольве П. Адміністративне право / Пер. з франц. К.: Конус-Ю, 2008.
7. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / Авер'янов В.Б., Дерещ В.А., Школик А.М. та ін. За аг. Ред. Авер'янова В.Б. – К.: Юстініан, 2007.
8. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. - К.: Основи, 1996.
9. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право. Навчальний посібник для юридичних факультетів та факультетів міжнародних відносин. – Львів: ЗУКЦ, 2007.
10. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / Пер. з нім. - К.: К.І.С., 2009.
11. J.S. Bell, 'Comparative Administrative Law', in M. Reimann and R. Zimmerman (eds.), *The Oxford Handbook of Comparative Law* /New York: Oxford University Press, 2006.
12. B. Kingsbury, 'The Concept of “Law” in Global Administrative Law', *European Journal of International Law* , 2009.

МАГІСТРАТУРА

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра: Проблеми конституційного права України, Альтернативне вирішення спорів, Проблеми фінансово-правової відповідальності за порушення податкового законодавства, Права людини та їх захист, Правові засади публічної служби,

Міжнародне торговельне право, Проблеми конвергенції екологічного права ЄС та України.

ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни Проблеми конституційного права України складають особливості сучасного розвитку інститутів конституційного права в умовах євроінтеграції та реформування органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні.

Метою курсу є системне засвоєння студентами основ вітчизняної науки конституційного права, введення їх в проблемні питання конституційно-правових відносин, вироблення у них умінь і навичок науково-дослідницької роботи в галузі конституційного права.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) / В.І.Абрамов, В.Х.Арутюнов. – К. : КНЕУ, 2005. – 178 с.
2. Адміністративно-територіальний устрій України: довідник / Державне підприємство «Державний картографо-геодезичний фонд України» ДП «Укркартгеофонд» / А. І. Жежера (авт.-упоряд). - К., 2005.-798 с.
3. Баймуратов М. О. Актуальні проблеми виконання законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації»/М.О.Баймуратов, М.М.Клепацький, В.М.Князєв, В.В.Кравченко, М.В.Піцик; Товариство науковців по сприянню муніципальній реформі. - К.: Атіка, 2003. - 288 с.

4. Головатий С. Верховенство права: український досвід / Сергій Головатий. – К.: Фенікс, 2006. – Кн. 3. – 1747 с.
5. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність / упоряд. І. О. Кресіна; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – 2-е вид., змін. і доп. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – 310 с.
6. Конституційне право України: підручн. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський [та ін.]; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.
7. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія / упоряд. В. О. Ріяка К. О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – с.384
8. Конституційне право України: Навч. посібн. Для підготовки до іспитів. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 218 с.
9. Конституційне право України. Посібник для підготовки до іспиту / за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2012. 304с.
10. Майданник О.О. Парламентський контроль в Україні/О.О.Майданник. - К.: Нац. педагог. ун-т ім. М.П.Драгоманова, 2004. - 320 с.
11. Майданник О.О. Конституційне право України: навч. посібн./О.О.Майданник. – К.: Алерта, 2011. – 380 с.
12. Совгиря О. В. Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп.-К.: Юрінком Інтер, 2012.-544с.

АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають основні способи альтернативного вирішення спорів та їх ознаки, засади правового регулювання та практика застосування способів альтернативного вирішення спорів в Україні.

Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення студентами всебічного та глибокого розуміння способів альтернативного вирішення

правових спорів та їх взаємозв'язку із системою державного судочинства, формування світогляду, спрямованого на застосування таких способів та збереження партнерських відносин між суб'єктами спору, а також набуття відповідних практичних навичок у сфері альтернативного вирішення спорів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Альтернативне вирішення спорів» є оволодіння теоретичними знаннями про систему альтернативного вирішення спорів, що функціонує та продовжує своє становлення у правовій системі України поряд з державним судочинством, а також засвоєння змісту ряду таких важливих юридичних категорій, як «правовий спір (конфлікт)», «альтернативне вирішення спорів», «третейське судочинство», «міжнародний комерційний арбітраж», «примирення», «медіація» тощо. Разом з цим студенти повинні вивчити, узагальнити, а також проаналізувати систему міжнародно-правових актів та актів національного законодавства, що містять відповідні правові норми та принципи, які стосуються альтернативного вирішення спорів в Україні.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з нормативних документів, підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам для підготовки до практичних занять і до самостійної роботи.

Інформаційне забезпечення:

1. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 25. - ст. 198.
2. Закон України “Про третейські суди” від 11.05.2004 р. // Офіційний вісник України. - 2004. - № 23. - Ст. 1540.
3. Закон України “Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)” від 03.03.1998 р. // Офіційний вісник України. - 1998. - № 12. - Ст. 435.

4. Проект Закону України “Про медіацію” №3665 від 17.12.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463.
5. Альтернативні підходи до розв’язання конфліктів: теорія і практика застосування / Уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. – Львів: ПАІС, 2007. – 296 с.
6. Селівон М.Ф. Альтернативні (позасудові) способи розв’язання спорів як ефективний засіб захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб // Публічно-правова доктрина України / Ю.П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, М.П. Кучерявенко та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка. - Х., 2013. - Т.2 - С. 362-394.
7. Конфліктологія: підручник для студ. вищих навч. закладів юрид. спец. / Г.Ю. Васильєв та ін.; Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. - Х. : Право, 2002. - 256 с.
8. Яхно Т.П., Куревіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 168 с.
9. Фишер Р., Юри У., Паттон Б. Переговоры по-гарвардски. - М.: Изд-во Эксмо, 2005. - 352с.
10. Модель процесу посередництва: концепції, методи та прийоми: Посібник. 2-ге вид., доп. / За ред. А. Журавського, Н. Гайдук – Вінніпег; Львів: Малті-М, 2004. – 151 с.
11. Альтернативное разрешение споров: учебно-методический комплекс / Ред. А.И. Зайцева, И.Ю. Захарьяшева, И.Н. Балашова, А.Н. Балашов/ Под ред. А.И. Зайцева. - М.:Экзамен, 2007. – 200 с.
12. Бесемер Х. Медиация. Посредничество в конфликтах./Перевод с нем. Н.В. Маловой. – Калуга: Духовное познание, 2004. – 176 с.
13. Медіація: підручник / За ред. Б. Леко, Г. Чуйко. – Чернівці: Книги – XXI, 2011. – 464с.
14. Медіація в цивільних, сімейних та господарських спорах України: сьогодні та майбутнє / реком. А. Залара, експерта Ради Європи. – Київ, 2007. – 168 с.

15. Микитин Ю. І. Медіація у кримінальних справах: деякі правові аспекти. – К., 2006. – 84 с.
16. Позасудове вирішення публічно-правових спорів. – Центр досліджень місцевого самоврядування, Львів, 2010. – 143 с.
17. Закон України «Про третейські суди»: Науково-практичний коментар / Кол. авт. за заг. ред. Ю.В. Білоусова та П.В. Куфтирева. - К., 2008.
18. Третейські суди в Україні / Ю. А. Михальський, В. П. Самохвалов, В. І. Рижий та ін.; За ред. В. П. Самохвалова, А. Ф. Ткачука. – К.: Ін-т громадян. сусп-ва: ТОВ “ІКЦ Леста”, 2007. – 184 с.
19. Притика Ю. Д. Проблеми захисту прав та інтересів у третейському суді. – К., 2006. – 636 с.
20. Притика Ю.Д. Міжнародний комерційний арбітраж: Питання теорії та практики: Монографія. – К.: Концерн «Видавничий дім Ін Юре», 2005. – 516 с.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Предмет вивчення навчальної дисципліни складає сукупність суспільних відносин, які виникають у зв'язку з притягненням платників податків до фінансово-правової відповідальності за порушення норм податкового законодавства..

Метою викладання навчальної дисципліни є оволодіння студентами поглибленими знаннями теорії фінансового та податкового права, змісту фінансового та податкового законодавства, формування у них навиків і умінь їх глибокого осмислення і творчого застосування на практиці.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с
2. Бабін І.І. Податкове право України: навч. посібник. – Чернівці: Чернівецький націон. ун-т, 2012. – 504 с.
3. Бекерская Д.А. Налоговое право и налоговое законодательство в Украине: Учеб. пособие / Д. А. Бекерская; ред. С. В. Кивалов. - О. : Юридична література, 2000. - 224 с.
4. Гега П.Т., Доля Л.М. / Основи податкового права: Навч. посіб. — 3-тє вид., випр. і доп. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 302 с.
5. Гетманцев Д.О., Форсюк В.Л., Бойко Н.В. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування: науково-практичний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 336 с.
6. Марченко В. Б., Легкова М. Ф. Податкове право: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004. — 225 с.
7. Податкове право: Навч. посіб. / Г.В. Бех, О.О. Дмитрик, Д.А. Кобильнік та ін.; За ред. проф. М.П. Кучерявенка. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 400 с.
8. Податкове право України : навч. посіб. / О.П. Гетманець, О.М. Шуміло, О.В. Покотаєва та ін; за ред. О.П. Гетманець, О.М. Шуміла. – Київ: Хай-Тек Прес, 2013. – 432 с.
9. Податкове право України. Навч. посібник / Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. (К.: Правова єдність, 2009. – 483 с.
10. Податкове право України. Підручник / М. П. Кучерявенко – Х., 2012., 528 с.
11. Податкове право України: Навчальний посібник/ За ред. проф. Кучерявенко М.П. — Харків: Нац. юрид. акад. України, 2010 р.
12. Пришва Н.Ю. Податкове право (навч. посіб). - К.: Юрінком Інтер, 2010. – 368 с.
13. Пришва Н.Ю. Правові проблеми регулювання обов'язкових

платежів. - К., 2003.-280 с.

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають права, свободи, обов'язки людини й громадянина в Україні та в світі; механізми реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина та їх захисту в Україні та в Європейському суді з прав людини.

Метою викладання навчальної дисципліни «Права людини та їх захист» є ознайомлення студентів з основними правами, свободами, обов'язками людини й громадянина в Україні та в світі; поглиблене вивчення сучасного стану розвитку основних прав та свобод людини і громадянина в Україні; ознайомлення з історією розвитку прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; особливістю формування в Україні громадянського суспільства, як основи існування прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; визначення правового статусу людини і громадянина у внутрішньодержавному праві України; закріплення механізмів реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; закріплення конституційно-правових аспектів діяльності судових і правоохоронних органів в реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні, а також набуття відповідних практичних навичок у сфері судового захисту прав людини в Україні та в Європейському суді з прав людини.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять, ІНДЗ.

Інформаційне забезпечення:

1. Гончаренко О.М. Права людини в Україні. Навчальний посібник. Вид.: Знання. - К. - 2008.

2. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні. Підручник. Вид-во «Правова єдність» К. - 2008.
3. Пустовіт Ж.М. Актуальні проблеми прав і свобод людини і громадянина в Україні. Навчальний посібник. - КНТ. -К. - 2009.
4. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навч.посібник. - К.: Атіка, 2004.
5. Аніщук В. Форми правового забезпечення діяльності політичних партій в Україні // Право України. - 2000. - № 2. - С. 95-96.
6. Биков О.М. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні. - К., 2001.
7. Бондаренко І. Судова система України та її реформування у сучасних умовах // Право України. - 2002. - № 8. - С. 37-41.
8. Гайворонський В., Жушман В. Виключне право Українського народу визначати конституційний лад у державі // Право України. - 2003. - № 6. - С.10-14.
9. Локк Дж. Два трактата о государстве: Тарктат второй. - М., 1985.
10. Манукян В.И. Международная защита прав человека. Изд-во ИСТИНА, К., 2010.
11. Погорілко В.Ф. Загальна декларація прав людини - одна з найважливіших загальнолюдських цінностей ХХ століття // Право України. - 1999. - №4. - С.7-10.
12. Тодика Ю. Роль Конституції України в становленні громадянського суспільства // Вісник Академії правових наук України. - 1999. - № 2. - С. 3-11.
13. Шемшученко Ю. С. Теоретичні засади реалізації Конституції України // Вісник Академії правових наук України. - 1997. - № 11. - С. 12-21.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають основи наукових знань про сутність, принципи, структуру публічної служби та організаційно-правові засади її діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Правові засади публічної служби» є формування у студентів знань щодо поняття, принципів, організаційно-правових засад публічної служби, вироблення у студентів навичок практичного застосування при вирішенні професійних питань законодавства, що регулює відносини у сфері публічної служби (державної служби в органах виконавчої влади України, апараті органів законодавчої та судової влади, правоохоронних органах, а також служби в органах місцевого самоврядування).

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: Монографія. – Х.: Право, 2005. – 304 с.
2. Битяк Ю. П. Державна служба та розвиток її демократичних основ / Битяк Ю. П. - Х., 1990.
3. Вапнярчук Н. М. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні: монографія / Н. М. Вапнярчук. – Харків: Юрайт, 2012. – 312 с.
4. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Державна служба в Україні: Підручник. — Одеса: Юридична література, 2003. — 368 с.
5. Дубенко С.Д. Державна служба і державні службовці в Україні: Навч.-метод. посіб. / За заг.ред. Н.Р. Нижник. – К.: Ін Юре, 1999.
6. Державна служба в Україні: теоретико-правова характеристика у контексті реформування законодавства: [монографія] / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-

Тіунова, О. В. Бачеріков та ін.; за заг. ред. С. В. Ківалова, Л. Р. Білої-Тіунової. – Одеса: Фенікс, 2013. – 438 с.

7. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Серьогін (заст. голови) [та ін.]. - К. ; Одеса : НАДУ, 2013. - Т. 2. - 348 с.

8. Кагановська Т. Є. Кадрове забезпечення державного управління в Україні: монографія / Т. Є. Кагановська. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – 360 с.

9. С.В.Ківалов, Л.Р.Біла –Тіунова Публічна служба в Україні. Підручник.-Одеса:Фенікс,2009.-688с.

10. Кірмач А. В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання: [монографія]/ А. В. Кірмач; відп. ред. В. Б. Авер'янов. – Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – С. 33–44.

11. Кравченко О. О. Управління державною службою в Україні: на шляху до вдосконалення: моногр. / О. О. Кравченко; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. – Симферополь: Крим. письменник, 2010. – 212 с.

12. Оболенський О. Ю. Державна служба : підручник / О. Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2006. - 472 с.

13. Організація державної служби в Україні: навч. посіб. / В. І. Андріяш, В. В. Опанасевич, М. О. Багмет та ін.; за заг. ред. М. О. Багмета, В. С. Фуртатова, М. С. Іванова. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – С. 222–240.

14. Падалко Г. В. Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження: [монографія] / Г. В. Падалко. – Харків: Право, 2012. – 288 с.

15. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. – Київ: Конус-Ю, 2007. – С. 153–167, 225–269, 698–713.

16. Петришин А.В. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ: Монография. – Х.: Факт, 1998.

17. Кравченко Богдан. Закон про державну службу: ситуативне дослідження адміністративної реформи в Україні. // Тарас Кузіо, Роберт С. Кравчук і Пол д'Аньєрі. Розбудова держави та інституцій в Україні. — Нью-Йорк: Сент Мартін Прес, 1999. — С. 135—153.

18. Янюк Н. Принципи державної служби як основа її професійності і стабільності. Вісник Львів. Ун-ту Серія юрид. 2009. Вип. 48. С. 119-127.

19. Ткач Г. Принципи службової діяльності у новому Законі України “Про державну службу” / Г. Ткач // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2013. – № 1 (72). – С. 176–185.

МІЖНАРОДНЕ ТОРГОВЕЛЬНЕ ПРАВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові основи організації міжнародних комерційних операцій, підготовки та укладання міжнародних торгових угод; зміст найпоширеніших міжнародних торговельних контрактів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародне торговельне право» є вивчення головних принципів та інститутів міжнародного торговельного права, ознайомлення з особливостями правового регулювання міжнародної комерційної діяльності, вироблення навичок роботи з міжнародними нормативними актами.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників та навчально-методичного посібника для самостійної роботи з опанування курсу «Міжнародне торговельне право», навчально-методичний комплекс дисципліни, методичних рекомендацій студентам до самостійної роботи з підготовки до семінарських занять.

Інформаційне забезпечення:

1. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06. 2005 р. № 2709-IV // ВВР України . — 2005.— N 3.— Ст. 422.
2. Закон України «Про правовий статус іноземців» від 22.09.2011 № 3773-VI // ВВР України.— 2012.— № 19-20.— Ст.179.
3. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затверджене Наказом МЕСІУ N 201 від 06.09.2001 р.// Офіційний вісник України. — 2001 р.— № 39.— Ст. 158.
4. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.94. // ВВР України.— 1994.— N 25.— С. 198.
5. Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України від 24.02.94. /<http://www.rada.gov.ua>.
6. Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України від 24.02.94. /<http://www.rada.gov.ua>.
7. Конвенция о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений. Нью-Йорк, 1958 г. /<http://www.rada.gov.ua>.
8. Конвенция ООН о договорах международной купли-продажи товаров. 10- 11 апреля 1980 г. /<http://www.rada.gov.ua>.
9. Конвенция об исковой давности в международной купле-продаже товаров 1974 г., с поправками, внесенные Протоколом об изменении Конвенции об исковой давности в международной купле-продаже товаров 1980 г. // Международное частное право: Сб. документов. — М., 1997.
10. Конвенция о праве, применимое к международной купле-продаже товаров 1955 г. // Международное частное право. Сб. документов. — М., 1997.
11. Конвенция о получении за границей доказательств по гражданским и торговым делам 1970 г. // Международное частное право: Сб. документов. — М., 1997.
12. Конвенция о международной финансовой аренде (лизинг) 1988 г. /<http://www.rada.gov.ua>.

13. Конвенция о международном финансовом представительстве (факторинг) 1988 г. /<http://www.rada.gov.ua>. 22
14. Вашингтонская конвенция «О порядке разрешения инвестиционных споров между государствами и иностранными юридическими лицами. Вашингтон, 1966 г. // Сов. журн. международного права. - М., 1991. -№2. - С. 210-232.
15. Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже. Женева, 21 апреля 1961 г. // <http://www.rada.gov.ua>.
16. Европейская конвенция об иммунитете государств 1972 г. //<http://www.rada.gov.ua>.
17. Европейская конвенция об обустройстве и предпринимательстве 1995 г. /<http://www.rada.gov.ua>.
18. Алієва-Барановська В.М., Бабіч Г.В., Дахно І.І. Право зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб.-довідник. — К. : ЦУЛ, 2013. — 424 с.
19. Бірюков О.М. Правові норми у сфері транскордонних банкрутств в міжнародних договорах / О.Бірюков // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини.— 2012.— Вип.. 38-39.— С. 103-104.
20. Боярська З. І. Міжнародне комерційне право: Навч.-метод. посіб. для сам ост. навч. — К.: КНЕУ, 2006.— 196 с.
21. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки : нормативно-правове регламентування : навч. посіб./ Ред. Козик Ю.Г., Логвинова Н.С.— К.: ЦНЛ, 2010.— 648.
22. Стахеева-Боговик О.О.Право ЄС у сфері транскордонної неспроможності; ключові зміни// Судова апеляція.— 2014.— № 2.— С. 118-124.

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН, ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

Кафедра цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права заснована у 1994 році. З 1994 року на кафедрі працювали академіки Академії правових наук України: **А.Й. Рогожин, М.М. Страхов, Ю.М. Тодика, В.Д. Гончаренко, О.Ф. Скакун, В.І. Тютюгін**; член-кореспондент НАПрН України **М.М. Сібільов** та інші. Довгі роки завідувачем кафедри був Заслужений діяч науки і техніки України, академік Міжнародної кадрової академії, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України **Олександр Іванович Процевський**.

З 2016 року завідувачем кафедрою є д.ю.н., професор **Москаленко Олена Вячеславівна**.

На кафедрі працюють 20 професорів, доцентів, викладачів, серед них 4 доктори юридичних наук, 10 кандидатів юридичних наук, 2 кандидата педагогічних наук.

Склад кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права наступний:

1. **Москаленко Олена Вячеславівна** – завідувач кафедрою, д.ю.н., професор.
2. **Процевський Віктор Олександрович** – доктор юридичних наук, професор.
3. **Сприндис Сергій Іванович** – кандидат юридичних наук, доцент.
4. **Коваленко Олена Олександрівна** – доктор юридичних наук, доцент.
5. **Шабанов Роман Іванович** – доктор юридичних наук, доцент.
6. **Лисяк Олександр Іванович** – кандидат юридичних наук, доцент.

7. **Пономаренко Оксана Михайлівна** – кандидат юридичних наук, доцент.
8. **Лук'янчиков Олег Миколайович** – кандидат юридичних наук, доцент.
9. **Гоц-Яковлєва Ольга Василівна** – кандидат юридичних наук, доцент.
10. **Ждан Микола Дмитрович** – кандидат юридичних наук, доцент.
11. **Іщенко Наталя Ігорівна** – кандидат юридичних наук.
12. **Саєнко Юлія Олександрівна** – кандидат юридичних наук.
13. **Новіков Денис Олександрович** – кандидат юридичних наук.
14. **Шевєрдїна Інна Миколаївна** – кандидат юридичних наук.
15. **Микитюк Василь Олександрович** – кандидат педагогічних наук, доцент.
16. **Циркуненко Олена Валеріївна** – ст. викладач.
17. **Андріюшкова Ольга Анатоліївна** – викладач.
18. **Мешкова Каріне Олександрівна** – викладач.

Науково-педагогічні працівники кафедри забезпечують викладання таких навчальних дисциплін, як «Цивільне право України», «Цивільний процес України», «Трудове право України», «Екологічне право України», «Земельне право України», «Аграрне право України» тощо.

Викладачі кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права розробляють та видають навчальні і навчально-методичні посібники (**Процевський О.І., Процевський В.О., Коваленко О.О., Шабанов Р.І.** «Трудове право: методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання»; **Процевський В.О.** «Трудове право України»; **Процевський В.О., Гаврилюк О.В.** «Цивільне право: навчально-методичний посібник»; **Процевський В.О., Гоц О.В., Яковлєв В.В.** «Трудове право, Право соціального забезпечення: методичні рекомендації»; **Процевський В.О., Гаврилюк О.В.** «Методичні рекомендації щодо написання та захисту дипломної роботи»; **Сприндис С.І.** «Практикум з

цивільного права», **Сприндис С.І., Кулик Д.О., Протопопова Я.С., Сасенко Ю.О.** «Цивільне право України (частина друга). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів»; **Процевський В.О., Шуміло О.М.** «Водне право України» та ін.).

Основними методами навчання і викладання на кафедрі є лекції, практичні заняття, індивідуальні консультації, самостійна робота студентів.

Способи оцінювання, які використовуються на кафедрі наступні: *поточні* (контрольні роботи, реферати, підготовка юридичних документів (позовів, рішень суду тощо) колоквиум, усні відповіді), *підсумкові* (заліки, іспити (в усній, письмовій та тестовій формі).

На кафедрі створений та систематично проводиться науковий гурток з *трудового права* під керівництвом д.ю.н., доцента, професора кафедри **Коваленко О.О.**

На кафедрі створений та систематично проводиться науковий гурток з *цивільного права* під керівництвом к.ю.н., доцента, доцента кафедри **Сприндиса С.І.**

Щоквартально проводяться науково-практичні семінари з актуальних правових проблем «*Задачі права в сучасному суспільстві*» під керівництвом к.ю.н., доцента, доцента кафедри **Лук'янчикова О.М.** та к.ю.н., доцента кафедри **Новікова Д.О.**

Функціонує сторінка кафедри на офіційному сайті юридичного факультету (<http://www.hnpu-laws.in.ua/>), на якій викладі навчальні програми, НМКД та інша корисна інформація для студентів та абітурієнтів.

На кафедрі розроблені дистанційні курси у системі Moodle.

К.ю.н., доцентом кафедри **Новіковим Д.О.** проводяться позааудиторні заняття із роботи з електронною судовою базою «Реєстр судових рішень» (<http://www.reyestr.court.gov.ua/>).

Спеціальність «Право» 081 (бакалавр, 4 роки навчання)

Спеціальність «Право» 081 (магістр, 1,5 роки навчання)

БАКАЛАВРАТ

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра: Трудове право, Цивільне право, Цивільний процес, Господарське право України, Господарській процес та реалізація права на судовий захист, Аграрне право, Водне право, Земельне право, Екологічне право, Біржове право, Інвестиційне право, Спадкове право, Проблеми юридичної відповідальності, Організація судових та правоохоронних органів України, Право соціального захисту України, Страхове право.

ТРУДОВЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають трудові та похідні від них відносини.

Мета викладання навчальної дисципліни «Трудове право» полягає в отриманні теоретичних знань у сфері правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин (щодо зайнятості та працевлаштування, по виробничому навчанню, підвищенню кваліфікації та перекваліфікації, з організації та управління працею, встановлення умов праці, соціального партнерства, відповідальності за порушення трудового законодавства, по нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю та трудових спорів) і формуванні у студентів практичних навичок застосування правових норм, що регламентують ці відносини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Трудове право» є дати студентам ґрунтовні знання з трудового права України з урахуванням особливостей правового регулювання трудових правовідносин у сучасних умовах; сформувати у студентів уміння на практиці застосовувати здобуті знання з трудового права; сформувати навички самостійної роботи, що уможливить безперервно поглиблювати, поповнювати й оновлювати знання в галузі трудового законодавства; сприяти формуванню правничого світогляду, правосвідомості, правової культури та правничого мислення.

знати: положення доктрини трудового права, Конституції України, міжнародних актів (Конвенцій МОП, міжнародних договорів, актів Європейського Союзу тощо), Кодексу законів про працю України, положення Законів України «Про відпустки», «Про державну службу», «Про колективні договори і угоди», «Про оплату праці», «Про соціальний діалог», «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» тощо, підзаконних актів – указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади (зокрема Міністерства праці та соціальної політики України), які покликані регулювати трудові та тісно пов'язані з ними відносини, акти узагальнення судової практики як-то: Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 6 листопада 1992 року № 9, «Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками» від 29 грудня 1992 року № 14, «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 1 листопада 1996 року № 9; «Про практику застосування судами законодавства про оплату праці» від 24 грудня 1999 року № 13 та інших.

вміти: самостійно вирішувати задачі на практичних заняттях, застосовувати норми законодавства про працю та знання доктрини трудового права, складати структурно-логічні схеми співвідношення понять трудового права, виконувати тестові завдання, опрацьовувати наукові джерела, виконувати інші види самостійної роботи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 10 кредитів ЄКТС 300 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Комплекс навчально-методичного забезпечення Трудове право за вимогами кредитно-модульної системи навчання для студентів юридичного факультету. – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2017. – 300 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Занфірова Т.А. Аксіологічно-нормативні засади філософії трудового права [Текст] : монографія / Т.А. Занфірова . – Запоріжжя : КПУ, 2010. – 300 с.
2. Коваленко О.О. Свобода волі працівника і роботодавця та її вплив на укладання, зміну та припинення трудового договору: монографія [Текст] / О.О. Коваленко. - Х.: ХНАДУ, 2015. – 348 с.
3. Прокопенко В.І. Трудове право України : підручник: видання третє, перероб. та доповн [Текст] / В.І. Прокопенко. — Х. : Фірма «Консум», 2002. – 528 с.
4. Процевский А.И. Метод правового регулювання трудових правоотношений [Текст] / А.И. Процевский. – М. : Юрид. лит., 1972. – 288 с.
5. Процевский А.И. Предмет советского трудового права[Текст]/ А.И. Процевский. – М.: Юрид.лит., 1979. – 224 с.
6. Процевський В.О. Закономірності співвідношення приватного та публічного правового регулювання трудових відносин [Текст] : автореферат дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 - Трудове право; право соціального забезпечення / В. О. Процевський ; наук. кер. М. І. Іншин ; Національна академія наук України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Б. в., 2012. - 31 с.
7. Процевський В.О. Приватноправове та публічно-правове регулювання соціально-трудова відносин [Текст]: монографія / В.О. Процевський. – Х. : ХНАДУ, 2012. – 332 с.
8. Процевський В.О. Трудове право України [Текст] : навч. посіб. / В.О. Процевський. – Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2006. – 264 с. – ISBN 966-303-112-3.
9. Процевський О.І. Методологічні засади трудового права [Текст] / О.І. Процевський. - Х. : ХНАДУ, 2014. – 260 с.

10. Процевський О.І. Новий зміст права на працю – основа реформування законодавства про працю України [Текст] / О.І. Процевський // Право України. – 1999. - № 6. – С. 101–105.

11. Процевський О.І. Новий зміст права на працю – основа реформування законодавства про працю України // Економіка і право: Збірник наукових праць Харківського державного педагогічного ун-ту ім. Г.С.Сковороди. – Харків: ХДАДТУ, 1999. - № 2. - С. 140-149.

12. Процевський О.І. Про предмет трудового права України [Текст]/ О.І. Процевський // Право України. – 2001. - №12. - С. 81-86.

13. Процевський О.І. Чи є майбутнє у галузі трудового права? [Текст] / О.І. Процевський // Право України. – 2014. – № 12. – С. 119–130.

14. Процевський О.І. Чи є підстави для перегляду системи права України? [Текст] / О.І. Процевський // Право: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди . – Х. : ХНАДУ, 2009. – Вип.11. – С. 5–17.

15. Процевський О.І. Чи ж є на що сподіватись? Критичний погляд науковця на проект нового Трудового кодексу України[Текст] / О.І. Процевський // Юридичний вісник України. – 2004. - № 9. – С. 8-9.

16. Процевський О.І. Щодо майбутнього трудового права [Текст] / О.І. Процевський // Правове регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення : проблеми і перспективи розвитку: тези доповідей і наукових повідомлень учасників VI міжн. наук.- практ. конф., Харків, 3 - 4 жовтня 2014 р. / за заг. ред. В.В. Жернакова. – Харків : Право, 2014. – С. 20–35.

17. Процевський О.І. Щодо поняття захисної функції трудового права / О.І. Процевський// Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення : тези доповідей та наукових повідомлень учасників II міжн. наук.-практ. конф., Харків, 8-9 жовтня 2010 р. / за ред. В. В. Жернакова. Х. : Кроссроуд, 2010 – С. 48-53.

18.Процевський О.І. Щодо предмета трудового права України (або який сенс розмивати поняття “трудові відносини”?) [Текст] / О.І.

Процевський // Зб.наук.праць ХНПУ ім.Г.С.Сковороди: Серія Право, Харків: ХНАДУ.-2001.- №1. - С.36-44.

19. Процевський О.І. Щодо системи трудового права України [Текст] / О.І.Процевський // Актуальні проблеми розвитку законодавства про працю та соціальне забезпечення : тези доповідей і наукових повідомлень учасників міжнарод. наук.-практ. конф., Харків, 22-23 квітня 2009 р.) / за ред. В.В. Жернакова. – Харків : Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2009. – С. 71–76.

20. Процевський О.І. Якою має бути ідеологія Трудового кодексу України ХХІ століття? [Текст]/ О.І. Процевський // Збірник наукових праць Харківського національного університету ім. Г.С.Сковороди «Право».- Х., 2015. – Вип.23– С. 18-25.

21. Шабанов Р.І. Концептуальні засади соціального захисту від безробіття[Текст]/ Р.І. Шабанов: Монографія, Х.:ХНАДУ, 2015.- 360 с.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають результати наукових досліджень цивілістики; історія розвитку правового регулювання цивільних відносин; нормативне регулювання цивільних відносин в Україні та зарубіжних країнах;судова практика з цивільних та господарчих справ та інше.

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільне право» є: засвоєння студентами теоретичних знань у сфері правового регулювання цивільних відносин, формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування загальних положень цивільного законодавства , а також нормативних приписів щодо особистих немайнових прав фізичних осіб, речових прав, прав інтелектуальної власності та спадкового права.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Цивільне право» є аналіз актів цивільного законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих

судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет, структуру, зміст курсу в обсязі робочої програми; основні поняття, принципи, джерела цивільного права; умови виникнення, розвиток, та припинення цивільних правовідносин; питання охорони та захисту окремих інститутів цивільного права; регулювання цивільних правовідносин в міжнародному обігу.

вміти: самостійно аналізувати законодавчі акти; володіти основними навичками практичного використання цивільно-правових засобів захисту порушених прав; вирішувати ситуації, що виникають в судовій та господарській практиці; складати основні юридичні документи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 7 кредитів ЄКТС 210 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Цивільне право. Частина перша. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2015. –288 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Цивільне право: підручник: у 2 т./В.І. Борисова, Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х.: Право, 2011. – Т.1. – 656 с.

2. Борисова, В. И. К факторам, которые характеризуют гражданское право Украины как отрасль частного права [Текст] / В. И. Борисова // Вестн. Акад. прав, наук Украины. - 2005. - № 2. - С. 105-116.

3. Винник, О. М. Научно-практический комментарий Закона Украины "Об акционерных обществах" [Текст] / А. Н. Винник. - М.: Интер, 2009. -312с.

4. Энциклопедия гражданского права Украины [Текст] / Ин-т государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины; отв. ред. Я. М. Шевченко. - М.: Ин Юре 2009.
5. Коссаk, В. М. Право интеллектуальной собственности [Текст] / В. Коссаk, И. Е. Якубивський. - М.: Правда, 2007. - 208 с.
6. Крыжная, В. М. Право интеллектуальной собственности Украины [Текст]: конспект лекций / В. Крыжная, Н. Е. Яркина. - Х.: Нац. юрид. акад. Украина, 2008. - 112 с.
7. Майданик, Р. Соотношение отраслей публичного и частного права [Текст] / А. Майданик // Юрид. Рос. Украина. 2010. - № 13-14.
8. Мичурин, Е. А. Ограничения имущественных прав физических лиц (Общие положения) [Текст]: монография / Е. А. Мичурин. - Х.: Юрsvит, 2007. - 220 с.
9. Научно-практический комментарий Гражданского кодекса Украины [Текст]: в 2 т. / Н. С. Кузнецова, И. А. Дзера, В. М. Коссаk и др.; под ред. А. В. Дзери, Н. С. Кузнецовой, В. В. Луця. - 3-е изд., Перераб. и доклада. М.: Одиссей, 2008. - Т. 1. - 832 с.
10. Научно-практический комментарий Гражданского кодекса Украины [Текст]: в 2 т. / А. Кот, Т. В. Боднар, С. И. Шимон и др.; под ред. А. В. Дзери, Н. С. Кузнецовой, В. В. Луця. - 3-е изд., Перераб. и доклада. - М.: Интер, 2008. - Т. 2. - 1088 с.
11. Личные неимущественные права интеллектуальной собственности создателей [Текст] / Л. С. Нецька, А. М. Пицан, М. К. Галянтич и др. - Тернополь: Учебники и пособия, 2007. - 256 с.
12. Приемка, В. Д. Гражданско-правовая ответственность юридических лиц [Текст]: монография / В. Д. Примак. - М.: Интер, 2007. - 432 с.
13. Судебная практика Верховного Суда Украины по гражданским делам [Текст] / сост. А. Г. Ярема, Л. В. Сидорова; под общ. ред. А. Г. Еремы. - М.: Концерн "Ин Юре", 2007. - 960 с.

14. Гражданское право Украины [Текст]: учебник: в 2 кн. Кн. 1 / В. Дзера, Д. В. Боброва, А. С. Довгерт и др. ; под ред. А. В. Дзери, Н. С. Кузнецовой. - М. : Интер, 2004. - 736 с.

15. Гражданское право Украины. Договорные и недоговорные обязательства [Текст]: учебник / С. С. Бпчкова. И. А. Бирюков, Ю. А. Заика и др. ; под ред. И. А. Бирюкова, Ю. А. Заики. - М. : КНТ, 2006.-498 с.

16. Гражданское право Украины: Академический курс [Текст]: учебник: в 2 т. / А. Ю. Бабаскин, Т. В. Боднар, Ю. Л. Новицкий и др. ; под общ. ред. Я. М. Шевченко. - Изд. 2-е, перераб. и перераб. - М. : Изд.Дом "Ин Юре", 2006.: Общая часть. - 696 с.

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Предмет вивчення навчальної дисципліни: процесуальна діяльність суду та інших учасників процесу, що виникають при здійсненні правосуддя, система цивільних процесуальних прав та обов'язків суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин та гарантії їх реалізації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільний процес» є набуття знань, умінь та навичок щодо правового регулювання діяльності суду та процесуального статусу учасників процесу при здійсненні правосуддя.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Цивільний процес» є формування наступних умінь:

Оперувати та застосовувати основні норми загального характеру, які розповсюджуються на всі цивільні процесуальні правовідносини, такими як: норми про предмет, законодавство, мету і завдання, принципи, суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин, їх класифікація, поняття сторін та інших учасників процесу, поняття та види процесуальних строків, поняття судових витрат, докази та доказування.

Вміння застосовувати вивчені загальні поняття при розгляді основного виду цивільного судочинства – позовного провадження. Оволодіння

знаннями щодо процесуального порядку порушення справи та обов'язкових стадій судочинства при розгляді та вирішенні справ судами першої інстанції. Розв'язання практичних казусів.

Розрізняти види цивільного судочинства, розуміти їх особливості та значення. Оперувати нормами процесуального законодавства, що регулюють порядок здійснення наказного та окремого провадження. Оволодіти знаннями про підстави порушення справ в порядку наказного та окремого провадження. Розв'язання практичних казусів.

Усвідомити особливості процесуального порядку оскарження судових рішень та постанов в порядку апеляційного та касаційного проваджень. Розрізняти підстави порушення проваджень у зв'язку з винятковими та нововиявленими обставинами. Оволодіння знаннями щодо розгляду цивільних справ за участю іноземних осіб. Розумітися на колізійних питаннях, вміти їх вирішувати у відповідності до норм чинного законодавства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні норми загального характеру, які розповсюджуються на всі цивільні процесуальні правовідносини, процесуальний порядок порушення справи та обов'язкових стадій судочинства при розгляді та вирішенні справ судами першої інстанції, особливості процесуального порядку оскарження судових рішень та постанов в порядку апеляційного та касаційного проваджень;

вміти: оперувати та застосовувати основні норми загального характеру застосовувати вивчені загальні поняття при розгляді основного виду цивільного судочинства – позовного провадження; оперувати нормами процесуального законодавства, що регулюють порядок здійснення наказного та окремого провадження; розрізняти підстави порушення проваджень у зв'язку з винятковими та нововиявленими обставинами; розумітися на колізійних питаннях, вміти їх вирішувати у відповідності до норм чинного законодавства

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 8 кредитів ЄКТС 240 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Цивільний процес» /уклад.: О.В.Циркуненко, І.П.Тимошевська – Х.:Нац.пед. ун-т ім.Г.С.Сковороди, 2013. – 74 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Підготовка цивільних справ до судового розгляду / Н. Л. Бондаренко-Зелінська. – Х.: Харківюрид., 2009.
2. Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух / К. В. Гусаров. – Х.: Право, 2010.
3. Комаров В. В. Международный коммерческий арбитраж / В. В. Комаров, В. Н. Погорецкий. – Х.: Право, 2009.
4. Комаров В. В. Окреме провадження: моногр. / В. В. Комаров, Г. О. Світлична, І. В. Удальцова; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011.
5. Курс цивільного процесу: підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011. – 1352 с.
6. Луспеник Д. Д. Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці / Д. Д. Луспеник. – Х.: Харківюрид., 2005.
7. Луспеник Д. Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції / Д. Д. Луспеник. – Х.: Харківюрид., 2006.
8. Навроцька Ю. В. Заочний розгляд справи в цивільному процесі України / Ю. В. Навроцька. – К.: ЮрінкомІнтер, 2009.
9. Притика Ю. Д. Міжнародний омерційний арбітраж: питання теорії та практики: моногр. / Ю. Д. Притика. – К., 2005.
10. Притика Ю. Д. Проблеми захисту цивільних прав та ін-тересів у третейському суді: моногр. / Ю. Д. Притика. – К., 2006.
11. Проблемитеорії та практики цивільногосудочинства / за заг. ред. В. В. Комарова. – Х.: Харківюрид., 2008.

12. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах / Н. Ю. Сакара. – Х.: Право, 2010.

13. Угриновська О. І. Судове провадження у справах, які виникають з публічно-правових відносин / О. І. Угриновська, Ю. В. Білоусов. – Л.: Астрон, 2004.

14. Фурса С. Я. Докази і доказування у цивільному процесі / С. Я. Фурса, Т. В. Цюра. – К.: Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2005.

15. Фурса С. Я. Цивільний процес України: проблеми і перспективи / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. – К.: Вид. Фурса С. Я., 2006.

16. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: академічний курс: [підруч.] / М. Й. Штефан. – К.: Ін Юре, 2005. – 624 с.

17. Шутенко О. В. Проблемы диспозитивности в гражданском судопроизводстве / О. В. Шутенко. – Харьков: Новое слово, 2004.

18. Ясинок М. М. Принципи усності, безпосередності та безперервності у цивільному судочинстві / М. М. Ясинок, В. А. Кройтор. – Х.: Еспада, 2007.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають суспільні відносини, що виникають під час організації та здійснення господарської діяльності

Метою вивчення навчальної дисципліни «Господарське право України» є вивчення основних правових інститутів з господарського права

Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарське право України» є оволодіння студентами знань щодо предмету, методу господарського права, як галузі права, вивчення проблем науки господарського права та законодавства цієї галузі

Вивчивши навчальну дисципліну студенти повинні:

знати: предмет, метод і систему господарського права; основні проблеми науки господарського права; учасників відносин у сфері

господарювання; принципи господарювання; суб'єктів господарювання; організаційно-правові форми суб'єктів господарської діяльності; майнову основу господарювання; господарські зобов'язання; відповідальність за правопорушення в сфері господарювання; засоби державного регулювання господарської діяльності; особливості правового регулювання в окремих сферах господарювання тощо.

вміти: використовувати отримані знання в практичній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, якими регламентуються відносини у сфері господарювання; аналізувати та коментувати різноманітні нормативні положення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4.5 кредитів ЄКТС 135 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Господарське право України» / Уклад. Р.І. Шабанов, М.Д. Ждан, К.О. Мешкова. – Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2013. – 86 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Вінник О.М. Господарське право: Навчальний посібник. – 2-е вид; змін. та доп. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 766 с.

2. Господарське право України : підручник : у 2 ч. / [Андрєєва О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. - Ч. 1. – 340 с.

3. Господарське право: Підручник // О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. – Х.: Одиссей, 2010. – 424 с.

4. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: у 2-х частинах. Ч. 1. – Х.: Право, 2014.– 524 с.

5. Несинова С.В. Господарське право України: навчальний посібник / Несинова С.В., Воронко В.С., Чебикіна Т.С. за заг. ред. С. В. Несинової. К.: Центр учбової літератури, 2012. 564 с.

6. Хозяйственное право Украины: Учебник / Под ред. А.С. Васильева, О.П. Подцерковного. – Издание четвертое, с изменениями и дополнениями. – Х.: ООО «Одиссей», 2009. – 488 с.

7. Щербина В.С. Господарське право: Підручник // 4-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 640 с.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: процесуальна діяльність суду та інших учасників процесу, що виникають при здійсненні правосуддя, система господарських процесуальних прав та обов'язків суб'єктів господарських процесуальних правовідносин та гарантії їх реалізації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Господарський процес та реалізація права на судовий захист» є формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок застосування норм процесуального права разом з нормами матеріального права при вирішенні спорів, підвідомчих господарським судам.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарський процес та реалізація права на судовий захист» є вивчення та засвоєння основних понять, інститутів, принципів і джерел господарського процесуального права, положень щодо організації та діяльності господарських судів України; особливостей розгляду господарських спорів; вміння застосовувати на практиці набуті знання та складати відповідні процесуальні документи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні засади господарського судочинства, структуру господарських судів, їх компетенцію, юрисдикцію і підсудність

господарських спорів; стадії та порядок вирішення господарських спорів, виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду;

вміти: тлумачити застосовувати норми законодавства, яке регулює господарське судочинства; приймати обґрунтовані процесуальні рішення у спірних процесуальних ситуаціях; складати претензії, позовні заяви та інші процесуальні документи, набути навичок застосування чинного господарського процесуального законодавства для розширення свого правового кругозору, правової культури та вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Господарський процес та реалізація права на судовий захист. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2015.- 28 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Абрамов Н.А. Хозяйственное процессуальное право Украины :курс лекций:учебное пособие /Н.А.Абрамов.-Х., Одиссей,2003.
2. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. - Х., 2012. – 192 с.
3. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: навч. –метод. Посіб. / І.А.Балюк. – К.:КНЕУ, 2002.
4. Білоусов А.І. Господарський процесуальний кодекс України: деякі проблеми /А.І.Білоусов // Бюл. Мін-ваюстиціїУкраїни. – 2003.-№3.
5. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. комент.- Видання третє.- К.: «Юстініан», 2011.- 1160 с.
6. Васильев С.В. Хозяйственное судопроизводство Украины /С.В.Васильев.-Х.:2010.

7. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний та ін.; за заг. ред. В.Д. Чернадчука. — 2-ге вид. — Суми: Університетська книга, 2009.
8. Господарське право. Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; за ред. О.П. Подцерковного. — Х.: Одиссей, 2010.
9. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О. О. Квасніцька, Т. В. Степанова та ін.; за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. — Х.:Одиссей, 2011. — 400 с.
10. Степанова Т.В. Хозяйственный процесс в схемах: Учеб.пособие.- Одесса: «Атлант», 2012.- 146 с.
11. Хозяйственное процессуальное право Украины: Учебник / Под ред. Е.И. Харитоновой. — Х.: Одиссей, 2007

АГРАРНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни є аграрне право як комплексна галузь права, що регулює суспільні відносини, які виникають в агропромисловому комплексі, по обробці землі , виробництву , переробці та транспортуванню сільськогосподарської продукції та сировини.

Міждисциплінарні зв'язки: господарське право, адміністративне право, цивільне право, екологічне право, земельне право, водне право.

Основними завданнями вивчення дисципліни Аграрне право є формування наступних умінь:використовувати знання основних теоретичних положень аграрного права, змісту нормативних актів, що регулюють аграрні правовідносини, для забезпечення захисту та охорони власності, прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сприяти у зміцненні законності та правопорядку, попередження правопорушень, а також практичних навичок по складанню проектів правових документів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні теоретичні положення аграрного права, зміст нормативних актів, що регулюють аграрні правовідносини;

уміти: використовувати знання нормативних актів у повсякденному житті.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3,5 кредитів ЄКТС 105 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Аграрне право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016.- 92 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності / за ред. В. І. Семчика. — К.: Наукова думка, 1998. — 240 с.
2. Аграрне право України : підруч. / за ред. В. З. Янчука. — 2-ге вид., перероб. та допов. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 720 с.
3. Аграрне право : навч. посіб. / за ред. В. П. Жушмана. — Х.: Нац. юрид. академія України, 1997. — 230 с.
4. Аграрне право України: підруч, для студ. юрид. спеціальностей вищих закладів освіти / за ред. В. М. Гайворонського та В. П. Жушмана. — Х.: Право, 2003. - 240 с.
5. Аграрне право України: підруч. / за ред. О. О. Погрібного. — К.: Істина, 2006. - 448 с.
6. Гуревський В. К. Право приватної власності громадян України на землі сільськогосподарського призначення. — О.: АстроПринт, 2000. — 138 с.
7. Єрмоленко В. М. Теоретичні проблеми аграрних майнових правовідносин : монографія / В. М. Єрмоленко. — К.: Магістр—XXI сторіччя, 2008. - 188 с.

8. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання: монографія / за ред. В. І. Семчика. — К.: Юридична думка, 2008. — 252 с.
9. Земельний кодекс України : наук.-практ. ком. / за заг. ред. В. І. Семчика. - К.: Ін Юре, 2007. - 896 с.
10. Муді Р. Експортно-імпорتنі операції з країнами ЄС: сільськогосподарська продукція : посіб. з правових питань / Р. Муді, О. Поліводський. — К.: Європейська Комісія, 2005. — 106 с.
11. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні / за ред.В. І. Семчика. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - 2003. - 280 с.
12. Перспективи міжнародної інтеграції агропромислового комплексу України «МІА України 2005» : матер. міжнар. наук.-теорет. конф. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. —120 с.
13. Піддубний О. Ю. Державні сільськогосподарські інспекції в Україні: стан та можливості удосконалення правового регулювання : монографія/О. Ю. Піддубний. - К.: Ірідіум, 2009. - 128 с.
14. Правові проблеми залучення інвестицій у сільське господарство та соціальну сферу села : матер. міжнар. наук.-практ. конф. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. — 156 с.
15. Правовоерегулюванієрозвитія АПК України / Ц. В. Бычкова, П. Ф. Кулинич, В. Н. Петрина [и др.]; АН України; Институтгосударства и права им. В. М. Корецкого. — К.: Наук, думка, 1993. — 148 с.
16. Проблеми вдосконалення земельного та аграрного законодавства України в умовах ринкової економіки : матер. державної наук. конф. — Біла Церква: БДАУ, 2004. - 125 с.

ВОДНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни є водне право як галузь права, що регулює відносини, які виникають у господарській діяльності за участю суб'єктів водного права.

Метою викладання навчальної дисципліни Водне право є формування знань про основи водного права та основних умінь по застосуванню водного законодавства.

Основними завданнями вивчення дисципліни Водне право є формування уміння використовувати знання основних теоретичних положень господарського права, змісту нормативних актів, що регулюють діяльність суб'єктів господарської діяльності, пов'язаної з використанням, охороною та відновленням водних об'єктів, а також практичних навичок по складанню проектів правових документів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні теоретичні положення господарського права, зміст нормативних актів, що регулюють діяльність по використанню, охороні та відновленню водних об'єктів;

уміти: використовувати знання нормативних актів у повсякденному житті.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Водне право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016.- 55 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Аграрное, земельное и экологическое право Украины. Общеучастие учебных курсов. Учебное пособие • Издание второе – дополненное и исправленное. Под редакцией докт. юрид. наук, профессора Погребного А. А. и канд. юрид. наук, доцента Каракаша И. И. – Х.: 000 „Одиссей”. – 2001. – 400 с.

2. Андрейцев В. І. та ін. Екологічне право: особлива частина. Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс / За заг. ред. акад. АПрН В. І. Андрейцева. – К.: Істина. – 2001. – 544 с.
3. Бринчук М. М. Экологическое право (право окружающей среды): Учебник для высших юридических учебных заведений. – М.: Юристь. – 1999. – 688 с.
4. Господарство в Україні / за ред. Яцика А.В., Хорева В.М. – К., 2000 р.
5. Екологічне право України: Академічний курс: Підручник для вищих навчальних закладів / за ред. Шемшученка Ю.С. – К.: ТОВ „Видавництво „Юридична думка””, 2005 р. – 848 с.
6. Екологічне законодавство України: збірник нормативних актів та судової практики / за ред. Погрібного О.О. – Х.: Одісей, 2002 р. – 928 с.
7. Исмаилова Э. Ю., Трунцевський Ю. В., Саввич Н. Е. Экологическое право: Учебник. 3-е изд., перераб. и дополн. – М.: АО «Центр ЮрИнформ», «ЮрИнфоР-Пресс». – 2004. - 414 с.
8. Калініченко Л.І., Карук Б.П., Тищенко О.І. Управління водогосподарським комплексом: Навч. Посібник. – К., 2000 р.
9. Малишева Н.Р., Єрофеев М.І. Організаційно-правові питання захисту малих рік // Вісник Академії наук УРСР. – 1989. - №6.
10. Паламарчук М.М., Закорчевна Н.Б. Водний фонд України. Довідковий посібник/За редакцією В.М. Хорева, К.А. Алієва/. – К., 2001. – 392 с.
11. Петров В. В. Экологическое право России. Учебник для вузов. – М.: Издательство БЕК. – 1995. – 557 с.
12. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. (Енциклопедичний курс): Підручник. – Харків: Еспада. – 2006. – 776 с.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають суспільні відносини, обумовлені специфічними властивостями землі як їх об'єкта у тій частині, у якій вони регулюються нормами земельного права. Особливості земельних відносин полягають в тому, що їх виникнення і розвиток безпосередньо пов'язані з об'єктивними закономірностями розвитку людського суспільства і суспільного виробництва.

Метою викладання навчальної дисципліни Земельне право є оволодіння теорією і методологією земельного права, вивчення законодавства у галузі землекористування, охорони та відтворення земельних ресурсів, формування навичок його застосування на практиці, ознайомлення студентів з положеннями земельного права для глибшого розуміння відповідних правовідносин; формування правничого світогляду, правосвідомості і правової культури правознавця, а також юридичного мислення; уміння застосовувати теоретичні правничі знання.

Основними завданнями вивчення дисципліни Земельне право є опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності земельно-правових категорій; змісту земельно-правових інститутів; навчитися розуміти зміст норм земельного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ; набути досвіду науково-дослідної роботи у галузі земельного права.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: стан основних проблем науки земельного права; сутність земельно-правових категорій; поняття, зміст та значення земельних правовідносин; особливості набуття й реалізації права власності та користування земельними ділянками; регулювання плати за землю; гарантій реалізації та захисту земельних прав суб'єктів; специфіку правового регулювання використання окремих категорій земель; правовий режим особливо охоронюваних територій;

вміти: правильно тлумачити та застосовувати положення нормативно-правових актів, визначаючи при цьому види правовідносин; використовувати дані науки земельного права для вирішення професійних завдань; здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації земельних відносин; при виконанні професійних завдань визначати правовий статус органів у сфері управління використанням, відтворенням та охороною земель та правові наслідки рішень, які вони приймають; в межах економіко-правового механізму землекористування та охорони земель застосовувати економічні заходи раціонального землекористування та передбачені законодавством механізми правового регулювання використання, охорони та відтворення земельних ресурсів; аргументувати власну точку зору та прийняття рішення за конкретним завданням.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3,5 кредитів ЄКТС 105 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Земельне право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016.- 65 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. - 2-е вид., випр. - К. : Знання, 2007. - 445 с.
2. Андрейцев В.І. Правові засади земельної реформи і приватизації земель в Україні: Навч.-практ. посіб.- К.: Істина, 1999.- 320 с.
3. Балюк Г.І. Правові аспекти приватизації земель на радіоактивно забруднених територіях / Матеріали науково-практичної конференції молодих юристів "Право власності в Україні в умовах ринкових відносин", Одеса, 22-24 вересня 1995 р.

4. Бахуринська М.М. Деякі проблеми правового регулювання процедури виникнення права на землю в концесійних правовідносинах за законодавством України // Земельне право України. – 2006. - № 9. –С. 15-18.
5. Бахуринська М.М. Концесія як перспективна правова форма землекористування // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 31. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 380-388.
6. Бусуйок Д.В. Обмеження прав на землю за законодавством України: Монографія. – К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2006. – 144 с.
7. Земельне право України: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.І.Семчик, П.Ф.Кулинич, М.В.Шульга. - К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. - 600с.
8. Земельне право України: Підручник / За ред. О.О.Погрібного та І.І.Каракаша. - Вид. 2, перероб. і доп. - К.: Істина, 2009. - 600 с.
9. Земельне право України: Підручник / М.В. Шульга (кер. авт. кол.), Г.В. Анісімова, Н.О. Багай, А.П. Гетьман та ін.: За ред М.В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.
10. Земельне право України: Підручник / М.В.Шульга, Г.В.Анісімова, Н.О.Багай, А.П.Гетьман та ін.; за ред. М.В.Шульги. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 368 с.
11. Земельне право: Підручник / За ред. В.І. Семчика і П.Ф. Кулинича. – К.: Вид. Дім "Ін Юре", 2001. – 424 с.
12. Земельноезаконодательствозарубежныхстран. Ред. Аксененок Г. А., Краснов Н. И., Фомина Л. П. – М.: Наука, 1982. – – 408 с.
13. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. Науково-навчальний посібник // За ред. докт. юрид. наук, проф. Н.І. Титової. – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с.

14. Кулинич П.Ф. Закон України "Про виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)". Науково-практичний коментар. – К., 2004. – 38 с.

15. Луначенко А.В. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення, які належать громадянам на праві власності. – Автореф. дисертації ... к. ю. н. – К., 2002. - 15 с.

16. Марусенко Р.І. Правові аспекти земельних сервітутів в Україні. – Дис. к. ю. н. 12.00.06. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2013. – 211 с.

БІРЖОВЕ ПРАВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є біржове право у всіх своїх виявах: як галузь права національної системи права, як система законодавства, як наука, що вивчає біржове право.

Важливість потреби правового регулювання відносин, що виникають у біржовій сфері, потребує розуміння глибоких закономірностей, здатності добре орієнтуватись у правових актах – тобто всього того, що необхідно сьогодні фахівцеві-юристу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Біржове право» є формування нової генерації фахівців правового спрямування, здатних розв'язувати складні господарсько-правові проблеми розвитку елементів господарювання ринкового середовища взагалі та біржових інститутів зокрема. Це призведе до становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з соціальною стабільністю, високим рівнем життя та забезпечить її партнерство в Європі та у світі загалом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Біржове право» є формування студентами-юристами суми знань про поняття, категорії та галузь біржового права, організацію біржового процесу та укладання біржових угод, систему біржового законодавства і практика його застосування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні *знати*: закономірності, характер і тенденції розвитку біржового права; основні положення біржового законодавства;

вміти: сформулювати вміння тлумачити біржове законодавство та обґрунтовувати і захищати свою позицію з питань біржової торгівлі; виробити навички практичної роботи з нормативним матеріалом, аналізу конкретних випадків з практики застосування біржового законодавства і змодельованих ситуацій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин 2 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Біржове право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. - Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. - 29 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Берлач А.І. Біржове право України: Навч. Посіб. - К.: Університет «Україна», 2007. - 316 с.
2. Берлач А. І. Біржова справа: Навч. посіб. - К.: Фенікс, 2003. - 320 с.
3. Господарський кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2008 р.: (відповідає офіц. текстові). – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 192 с. – (Кодекси України)
4. Конституція України 28 червня 1996 року // ВВР України. – 1996. - №30.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // ВВР. – 2003. - № 40.
6. Закон України «Про товарну біржу» від 15 квітня 1992 року //ВВР України.- 1992. – № 30.
7. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року //www.zakon.rada.gov.ua

8. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року //ВВР України. – 2000. – №5-6.
9. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 року //ВВР України. – 1999. - №129.
10. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23 вересня 1994 року// ВВР України. – 1994. - №18.
11. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року // ВВР України. – 1996. - №19.
12. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року // ВВР України. – 2002. - №1.
13. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 року //Голос України.- 1996. - №221.
14. Податковий Кодекс України: чинне законодавство станом на 10 грудня 2010 року. К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
15. Типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Зареєстровано Мінюстом України, 16 квітня 1996 року.

ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є юридична відповідальність як соціально-правове явище.

Метою викладання навчальної дисципліни «Проблеми юридичної відповідальності» є формування у студента глибокого теоретичного розуміння юридичної відповідальності як соціально-правового явища.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Проблеми юридичної відповідальності» є ознайомити студентів з різноманітними теоретичними підходами до розуміння сутності юридичної відповідальності; дослідження нормативно-правової бази, що встановлює підстави, умови, порядок притягнення до юридичної відповідальності; сформуванню у студентів умінь на практиці застосовувати здобуті знання; сформуванню навички самостійної

роботи, що уможливить безперервно поглиблювати, поповнювати й оновлювати знання; сприяти формуванню правничого світогляду, правосвідомості, правової культури та правничого мислення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: ознаки, принципи, функції юридичної відповідальності; особливості різних видів юридичної відповідальності; норми чинного законодавства, що встановлює підстави, умови, порядок притягнення до юридичної відповідальності, практику його застосування, проблеми та напрями його вдосконалення в ринкових умовах;

вміти: аналізувати, самостійно тлумачити, узагальнювати та правильно застосовувати законодавство України, що встановлює підстави, умови, порядок притягнення до юридичної відповідальності, у практичній діяльності, роз'яснювати його зміст іншим; користуватися джерелами права, тлумаченнями і коментарями норм права при вирішенні конкретних справ; логічно, послідовно, з виокремленням головного, доказово викладати правничий матеріал із застосуванням знань з різних джерел і галузей права; керуватись у практичній діяльності та в поведінці правовими знаннями і переконаннями.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Проблеми юридичної відповідальності. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014.- 40 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Братусь С. Н. Юридическая ответственность и законность. Очерк теории / Братусь С. Н. - М.: Юрид. лит., 1976. - 215 с.
2. Базылев Б. Т. Юридическая ответственность / Базылев Б. Т. - Красноярск: Красноярский гос. ун-т, 1985. – 196 с.

3. Липинский Д.А. Проблемы юридической ответственности. Монография / Липинский Д.А.; Под ред.: Хачатуров Р.Л. - С.-Пб.: Юрид. центр Пресс, 2003. - 387 с.
4. Малеин Н. С. Об институте юридической ответственности / Н. С. Малеин // Юридическая ответственность: проблемы и перспективы: Уч. зап. Тарт. гос. ун-та. - 1989. - 225 с.
5. Хачатуров Р.Л., Липинский Д.А. Общая теория юридической ответственности. СПб.: Изд. "Юридический центр Пресс", 2007. — 950 с.
6. Иванов А.А. Правонарушение и юридическая ответственность. Теория и законодательная практика.- М., 2004.- 120 с.
7. Малиновский А.А. Злоупотребление субъективным правом (теоретико-правовое исследование) / А.А.Малиновский. – М.: Юрлитинформ, 2007. – 352 с.
8. Багрий-Шахматов Л.В. Уголовная ответственность и наказание. Минск: Высшая школа, 1976.
9. Адміністративне право України: Підручник / Ю.П. Битяк, В.М.Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 170-202.
10. Хорошак Н.В. Адміністративні стягнення за законодавством України: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 172 с.
11. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга первая. Общие положения. М., 1999.
12. Матвеев Г.К. Основания гражданско-правовой ответственности. М., 1970.
13. Ставиский П. Р. Проблема материальной ответственности в советском трудовом праве. — К.; Одесса, 1982;
14. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин. Монографія – К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. – 264 с.

15. Гусов К. Н. Ответственность по российскому трудовому праву. Научно-практическое пособие / К. Н. Гусов, Ю. Н. Полетаев - М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. - 272 с.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРАВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільні відносини, що складаються в процесі організації і безпосереднього здійснення інвестиційної діяльності як виду діяльності вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання, а об'єктом її дослідження виступає механізм правового регулювання у сфері інвестиційного права в Україні.

Метою викладання навчальної дисципліни «Інвестиційне право» є формування у майбутніх працівників юридичної сфери теоретичних знань та практичних навичок у сфері інвестиційного права, вивчення теоретичного курсу дисципліни «Інвестиційне право», (складання проектів правових документів для регулювання інвестиційних правовідносин).

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інвестиційне право» - є з'ясування студентами теоретичного підґрунтя та практичного значення основних питань інвестиційного права, отримання необхідних навичок правової роботи в сфері інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет і завдання курсу; зміст інститутів та норм законодавства України та відповідних міжнародно-правових договорів, що регулює основні питання правового регулювання інвестиційної діяльності; структуру інвестиційних правовідносин; основні засади інвестиційної діяльності; особливості державного регулювання інвестиційної діяльності; специфіку міжнародно-правового регулювання інвестицій; особливості правового регулювання іноземного інвестування; принципи правового регулювання інноваційної діяльності; юридичні гарантії захисту інвестицій;

вміти: тлумачити положення інвестиційного законодавства; вільно орієнтуватися в системі інвестиційного законодавства; вирішувати колізії,

розв'язувати теоретичні та практичні завдання з тематики навчальної дисципліни; використовувати набуті знання для вирішення правових проблем інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Інвестиційне право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017.- 15 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" №236/96-ВР від 1996.06.07 //Відомості Верховної Ради України, 1996, №36 (03.09.96), ст.164

2. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" №448/96-ВР від 1996.10.30 //Відомості Верховної Ради України, 1996, №51 (17.12.96), ст.292.

3. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" № 959-ХІІ від 1991.04.16 //Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, №29 (16.07.91), ст.377; Голос України, 1991, 06, 12.06.91 №112.

4. Закон України «Про захист іноземних інвестицій в Україні» №1540а-ХІІ від 1991.09.10//ВВР України.- 1991.- №46.- Ст. 617.

5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-ХІІ від 1991.09.18// ВВР України.- 1991.- №47.- Ст. 646; 1992.- №10.-Ст.138.

6. Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова" №1714-ІІІ від 2000.05.11 //Урядовий кур'єр, 2000, 06, 03.06.2000 №100; Голос України, 2000, 06, 21.06.2000 №109.

7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні" №631 від 1993.08.12 //Зібрання постанов Уряду України, 1993, №12, ст. 272; Урядовий кур'єр, 1993, 08, 19.08.93 №125.

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки» №384 від 1995.06.01 // Закон і бізнес.— 1995.-№32.
9. Винник О.М. Інвестиційне право, Київ, Атіка, 2006 рік,
10. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі.— К.: Наукова думка, 1998.— 400с.
11. Омельченко А.В. Інвестиційне право, Київ, Атака, 2006 р.
12. Управление внешнеэкономической деятельностью. Учебное пособие // Под общ. ред. А.И. Кредисова.—К.:Феникс, 1996. - 420 с.
13. Шевчук В.Я. Інвестиційна політика і майбутнє економіки України, Донецьк, 2002.

СПАДКОВЕ ПРАВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Спадкове право» є правове регулювання спадкових відносин та правозастосовна практика з цієї категорії справ.

Метою викладання навчальної дисципліни «Спадкове право» полягає в отриманні студентом теоретичних знань у сфері правового регулювання спадкових відносин і формуванні практичних навичок застосування правових норм, що регламентують ці відносини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Спадкове право» є ознайомити студента з нормативно-правовими актами, що регулюють спадкові відносини; розкрити природу і сутність спадкових правовідносин; навчити застосовувати норми права та теоретичні знання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: положення та колізії українського і міжнародного законодавства у сфері спадкового права; судову практику вирішення спорів у сфері спадкового права; основні теоретичні положення спадкового права; особливості правового статусу окремих суб'єктів спадкових правовідносин

вміти: розрізняти спадкові правовідносини від інших правовідносин; аналізувати склад спадкових відносин; застосовувати до спадкових відносин правові акти, які їх регулюють та складати процесуальні документи для правового забезпечення спадкових правовідносин; формулювати власну думку щодо вирішення спадкової справи та аргументувати її; аналізувати судову та нотаріальну практику

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Спадкове право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014.- 40 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Баранник Н.М., Синельник А.П. Наследство. Наследники. Наследование: Учебно практическое пособие. Изд. 2-е, перераб. и доп./Н.М. Баранник А.П. Синельник //–Харьков: Эспада, 2011.

2. Васильченко В. Спадковий договір: деякі міркування з приводу нормотворчості/ В. Васильченко // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 34-47.

3. Васильченко В. Юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права/ В. Васильченко // Право України. – 2003. – № 6. – С. 118-121.

4. Васильченко В.В. Коментар та постатейні матеріали до законодавства України про спадкування./ В.В. Васильченко // – Х. «Одіссей». – 2007. – 480 с.

5. Васильченко В.В. Спадковий договір: деякі міркування з приводу нормотворчості / В.В. Васильченко // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – с. 34 – 35.

6. Заїка Ю.О. Спадкове право України. Навч. Посібник. / Ю.О Заїка //– К.: «видавництво «Істина», - 2006. - с. 215.

7. Фурса С.Я. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: Наук.-практ. посіб./ С.Я. Фурса, Є.І. Фурса, О.М. Клименко, С.Я. Рябовська, Л.О. Кармаза та ін.; За заг. ред. С.Я. Фурси.// – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007.
8. Фурса С. Я., Фурса Є. І. Спадкове право/ С. Я. Фурса, Є. І.Фурса // – К.: Атіка, 2002. – 496 с.
9. Фурса С.Я. Суб'єкти спадкового договору, їх права та обов'язки / С. Я. Фурса / Юриспруденція: теорія і практика. – 2006. – № 1. – С. 15-30.
10. Фурса С.Я., Фурса Є.І, Спадкове право. Теорія та практика. Навчальний посібник/ С. Я. Фурса, Є. І.Фурса // . - К.: Атіка, 2009.
11. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Спадковий договір. / С. Я. Фурса, Є. І.Фурса // – К.: Видавець Фурса С.Я., 2006.

ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни Організація судових та правоохоронних органів України це положення про основи організації, систему, завдання і повноваження судових і правоохоронних органів та статус посадових осіб, які здійснюють правоохоронну діяльність.

Метою викладання навчальної дисципліни Організація судових та правоохоронних органів України є підготовка фахівця-юриста, який володіє основами чинного законодавства про правові норми діяльності судових та правоохоронних органів України.

Основними завданнями вивчення дисципліни Організація судових та правоохоронних органів України є: надати студентам систему теоретичних знань та сформувані практичні навички щодо правильного застосування законодавства про судові та правоохоронні органи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: функції, завдання, структуру та систему судових та правоохоронних органів України; вимоги до осіб, які забезпечують

діяльність судових та правоохоронних органів України; нормативно-правові акти, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів України; практику застосування судовими та правоохоронними органами правових норм.

вміти: правильно тлумачити і застосовувати норми законодавства України та інших нормативних актів, що регламентують організацію і основи діяльності судових та правоохоронних органів України; використовувати сучасні методи наукової організації праці в практичній правоохоронній діяльності; сприяти забезпеченню захисту конституційних прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

Інформаційне забезпечення:

1. Організація судових та правоохоронних органів: Навч. посібник для вузів / І.Є. Марочкін, Н.В. Сибільова. – Х.: Одиссей, 2012. – 528с.
2. Полянський Ю.Є., Нестерчук Л.П. Судові та правоохоронні органи України / Ю.Є. Полянський, Л.П. Нестерчук. – Одеса: Фенікс, 2011. – 126 с.
3. Молдован В. В. Судоустрій: Україна, Велика Британія, Російська Федерація, США, ФРН, Франція. Судові органи ООН. – К., 2012. – 256 с.
4. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Підручник / О.С. Захарова, В.Я.Карабань, В.С.Ковальський (кер. автор. кол.) та ін.; Відповідальний редактор В.Т. Маляренко. – Київ, Юрінком Інтер, 2009. – 676 с.
5. Судоустрій України: підручник / С.В.Ківалов, Ю.Є. Полянський, М.В. Касюта, В.В. Долежан; за ред. С.В.Ківалова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 384 с.
6. Бойко В.Ф. Право людини та правосуддя (Судове право України): Навч. посібник для вузів / В.Ф. Бойко, В.О. Євдокимов, О.Х. Юлдашев; Міжрегіональна акад. управління персоналом.-К.:Варта, 2003. – 256 с.

7. Гель А. П., Семаков Г. С., Кондракова С.П. Судові та правоохоронні органи України. – К.: МАУП, 2004. – 272с.
8. Говоруха М.М. Прокурор у виконавчому провадженні. Основи організації і діяльності : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України . - К.:Ін Юре, 2008 . - 376 с.
9. Коломоєць Т.О. Розмежування юрисдикційних повноважень між адміністративними та господарськими судами України щодо розгляду справ у порядку адміністративного судочинства : Наук. нарис. – Запоріжжя: Запоріз. нац. ун-т, 2009. – 104 с.
10. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність: навч. посібн. – К.: Атіка, 2005. – 576 с.
11. Москвич Л. М. Статус суддів: теоретичний та порівняльно-правовий аналіз: Монографія. – Білозерка: Білозерська районна друкарня, 2004. – 224 с.
12. Назаров І.В. Принципи побудови судової системи : Монографія. – Х., 2009. – 141с.
13. Організація судової влади в Україні: Навч. посібник. – Х.: Одісей, 2007. – 328с.
14. Підтримання державного обвинувачення в судах: Навч.-метод. посібник / за ред. проф. Ю.Є. Полянського. – Одеса: Фенікс, 2012. – 80с.
15. Прилуцький С.В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава.): моногр. – К.: Інститут держави та права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.
16. Селіванов А.О. Питання теорії конституційного правосуддя в Україні : Актуальні питання сучасного розвитку конституційного правосуддя: [Моногр. дослідження]. - К.:Логос, 2010 . - 276 с
17. Сухонос В.В. Правові та організаційні аспекти розвитку прокуратури України в сучасних умовах : Монографія . - Суми:Унів. кн., 2010 . - 328 с.

18. Тесленко М. В. Конституційна юрисдикція в Україні. – К.: Школа, 2003. – 256с.

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні і практичні проблеми правового регулювання соціального захисту населення в Україні.

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння студентами теоретичних знань у сфері правового регулювання соціального захисту та формування практичних навичок щодо правильного застосування норм соціального законодавства.

Основні завдання вивчення дисципліни «Право соціального захисту України» полягають в оволодінні студентами основних теоретичних знань щодо проблем права соціального забезпечення, в умінні орієнтуватись у чинному законодавстві України про соціальне забезпечення. У процесі вивчення права соціального забезпечення студенти повинні набути навичок у користуванні відповідними нормативними актами, уміти вирішувати конкретні практичні питання, пов'язані з застосуванням норм права соціального забезпечення, слідкувати за змінами в поточному законодавстві. Разом з цим студенти повинні вивчити, узагальнити, а також проаналізувати систему міжнародно-правових актів та актів національного законодавства, що містять відповідні правові норми та принципи, які стосуються умов, підстав виникнення, змін та припинення правовідносин у сфері соціального захисту; міжнародні стандарти у соціальній сфері.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни складається з підручників і навчальних посібників за списком базової літератури, навчально-методичного комплексу дисципліни, методичних рекомендацій студентам для підготовки до практичних занять і до самостійної роботи.

Інформаційне забезпечення:

1. Про державні соціальні стандарти й державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.
2. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: від 14 січня 1998 р. № 16/98 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування від 9 липня 2003 р. – № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.
4. Про соціальні послуги: Закон України від 9 липня 2003 р. № 966-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 353.
5. Андріїв В.В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект: монографія / В.В. Андріїв, О.В. Москаленко, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. - Х.: ФІНН, 2011. - 280 с.
6. Боднарук М.І. Соціальне страхування в Україні: правові аспекти становлення та розвитку. – Чернівці: Рута, 2002. – 247 с.
7. Болотіна Н.Б. Соціально-забезпечувальні правовідносини // Актуальні проблеми формування правової держави // Вісник Львів, держ. ун-ту імені Івана Франка. – Сер. юрид. – Вип. 32. – Л., 1995. – С 51—53.
8. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. – К.: Знання, 2005. – 381 с.
9. Москаленко О.В. Основні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування в умовах ринкової економіки: монографія / О.В. Москаленко. - Х.: Юрайт, 2012. - 442 с.

СТРАХОВЕ ПРАВО

Предмет вивчення навчальної дисципліни є відносини, які виникають у процесі страхової діяльності, що виникають з приводу формування і використання страхових фондів з метою захисту майнових інтересів осіб у випадках заподіяння їм шкоди.

Метою викладання навчальної дисципліни «Страхове право» є систематизування теоретичних знань з курсу „Страхове право”. Ознайомлення та надання практичних навичок з використання основних нормативних актів страхової діяльності (Законів України «Про страхування», «Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів» та ін., постанов Кабінету Міністрів України, які регулюють галузь обов’язкового страхування).

Основними завданнями вивчення дисципліни «Страхове право» є забезпечення підготовки фахівців вищої кваліфікації, які можуть глибоко розумітися в питаннях виявлення і використання найбільш ефективних інструментів правового регулювання в галузі недержавного страхування, аналізувати діюче законодавство, що регулює сферу страхування, як основний порядок та умови здійснення страхування в Україні, вирішувати спори, що виникають з договорів страхування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: Предмет курсу, поняття страхування, його мета, договір страхування – його форма та види, понятійний апарат, Страховик-Страховальник-Застрахована особа – Вигодонабувач, Страхова сума-страховий тариф-страховий платіж. види добровільного страхування, види обов’язкового страхування, прогалини, що існують в страховій діяльності.

вміти: Використовувати загальні поняття і категорії, отримані в процесі навчання; застосовувати теоретичні знання в юридичній практиці; знаходити необхідну юридичну та іншу літературу для поповнення своїх теоретичних знань; розрізняти окремі види, форми страхування; визначати основні шляхи побудови суверенної, соціальної, демократичної, правової держави; розмежовувати правові відносини в суспільстві на засадах недержавного страхування; виділяти основні види страхової діяльності; давати аналіз і тлумачення нормам права, нормативно-правовим актам, які регулюють сферу недержавного страхування; використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини в аспекті страхування;

обґрунтовувати законність і доцільність правових рішень страховиків; визначати напрямки впливу на процес страхового відшкодування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться три кредити ЄКТС 90 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Страхове право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017.- 30 с.

МАГІСТРАТУРА

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра: Правові основи діяльності адвокатури та нотаріату, Правові проблеми реалізації цивільних та трудових прав молоді, Житлове право, Договірне право, Екологічна етика, Особливості договірного регулювання сімейних відносин, Правове регулювання матеріальної відповідальності, Правові проблеми оплати праці, Процесуальне трудове право

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ ТА НОТАРІАТУ

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають закономірності виникнення й становлення інституту адвокатури в Україні; принципи та засади здійснення адвокатської діяльності; особливості організаційно-правових форм здійснення адвокатської діяльності; види адвокатської діяльності; правовий статус адвоката тощо; генеза інституту нотаріату в Україні; аналіз правового положення як державних, так і приватних нотаріусів; порядок вчинення нотаріальних дій тощо.

Метою викладення навчальної дисципліни «Правові основи діяльності адвокатури та нотаріату» є орієнтування студентів на потреби політико-правової практики держави, підготовка кваліфікаційних фахівців, які б могли

успішно працювати в умовах всебічного оновлення суспільного життя, формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо наукової організації роботи адвокатури, нотаріальних органів та посадових осіб, які вчиняють нотаріальні дії, професійної правосвідомості та правової культури, стимулювання активної правової позиції, спираючись на основні завдання адвокатури та нотаріату, а саме - надання кваліфікованої юридичної допомоги, охорону власності, прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, запобігання правопорушенням і як наслідок — забезпечення законності, насамперед у цивільно-правових відносинах;

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Правові основи діяльності адвокатури та нотаріату» є: аналіз виникнення та розвитку адвокатури; вивчення законодавчої бази, що є підґрунтям діяльності адвокатури в Україні; розкриття питань специфіки адвокатської діяльності у Конституційному Суді України, кримінальному, цивільному, господарському, адміністративному процесах; вивчення основних етичних правил поведінки адвоката; дослідження існуючих правових систем адвокатури; навчити складати процесуальні акти, які готує адвокат при розгляді справ в різних інстанціях; формування умінь використовувати знання основних теоретичних положень нотаріального права, змісту нормативних актів, що регулюють нотаріальні правовідносини, для забезпечення захисту та охорони власності, прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сприяння у зміцненні законності та правопорядку, попередження правопорушень, а також практичних навичок по складанню проектів правових документів та веденню нотаріального діловодства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: історію виникнення та розвитку адвокатури; історію виникнення та розвитку нотаріату, теорію нотаріального процесуального права, зокрема понятійний апарат, його норми, стадії нотаріального процесу, а також види нотаріальних проваджень; походження понять

“правозаступництво” та “представництво”; принципи організації та діяльності адвокатури; порядок отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; організаційні форми діяльності адвокатури та порядок реєстрації адвокатських об’єднань, бюро; права та обов’язки адвоката; порядок притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності та види дисциплінарних стягнень, які можуть бути застосовані до адвоката; методику організації роботи над справою; методику здійснення захисту в суді; перспективи подальшого розвитку адвокатури; Закон України «Про нотаріат», як матеріальне, так і процесуальне право щодо вчинення нотаріальних дій, зокрема Порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса, Положення про державний нотаріальний архів, Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату, Правила ведення нотаріального діловодства, Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування; принципи нотаріального процесуального права; права та обов’язки нотаріуса та інших суб’єктів нотаріального процесу; питання, пов’язані з реформуванням організаційної структури нотаріату, а також вдосконалення процедури вчинення нотаріальних проваджень; перспективи подальшого розвитку науки про нотаріальне процесуальне право.

вміти: самостійно вирішувати задачі на практичних заняттях, застосовуючи чинне законодавство; виконувати тестові завдання, опрацьовувати наукові джерела, виконувати інші види самостійної роботи; визначити місце адвокатури в юридичному механізмі захисту прав людини; використовувати набуті знання у практичній діяльності; правильно застосовувати норми матеріального права при посвідченні правочинів; керуватися нормами процесуального права при вчиненні нотаріальних проваджень; належним чином оформлювати процесуальні документи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Методичні рекомендації з курсу «Правові основи діяльності адвокатури» за вимогами кредитно-модульної системи навчання для студентів денної та заочної форми навчання / Ждан М.Д., Шабанов Р.І. – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2016. – 72 с.

Методичні рекомендації з курсу «Нотаріат України» за вимогами кредитно-модульної системи. / Ждан М.Д. – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2016. – 72 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практикумом): Підручник у двох книгах / за аг. ред. С.Я. Фурси та Н.М. Бакаянової. – 2-ге вид. доповн. і перероб. – К.: Алерта, 2016. – 864 с.
2. Баулін О.В., Лебідь В.І., Матвеев П.С., Пожидаєва М.А. Адвокатський іспит: підготовчий курс: Навч. посіб. – 2-ге видання, доповн. і перероб. – К.: Алерта, 2015. – 772 с.
3. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні. – Харків. – 2006.
4. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія і сучасність. - К.: Ін Юре. - 1997.
5. Шкарупа В.К. Адвокатура України. Навчальний посібник. – К. – 2007.
6. Ковальський В.С., Білоус В.Т., Демський С.Е. та інші. Суд, правоохоронні та правозахисні органи: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер. – 2002.
7. Гель П.П. Судові та правоохоронні органи України: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: МАУП. – 2004.
8. Комаров В. В., Баранкова В. В., Малюга Л. В., Федорченко Н. В. Нотаріат в Україні: Підручник / В.В. Комаров (ред.). — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 320 с.
9. Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат в Україні. Підручник. – Х.: Право, 2012. – 384 с.

10. Медвідь Ф.М., Усенко В.Ф., Медвідь Я.Ф. Нотаріальний процес в Україні: Навчальний посібник /За ред.. Ф.В.Медвідя.- К.: Атака, 2016.-324с.
11. Нотаріат України. Книга 1. Організація нотаріату з практикумом: Підручник у трьох книгах (за заг. ред. д.ю.н., професора, заслуженого юриста України С.Я. Фурси.) – 3-те вид., доповн. і переробл. – К.: Алерта, 2015. – 484 с.
12. Нотаріат в Україні: Підручник / За ред. В.В. Комарова. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 629 с.
13. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник. - Юрінком Інтер, 2014. – 368с.
14. Сміян Л.С., Нікітін Ю.В., Хоменко П.Г. Нотаріат в Україні: Навчальний посібник / За ред. Ю.В. Нікітіна. – К.: КНТ, 2007. – 680 с.
15. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Нотаріат в Україні. Теорія і практика: Навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. – К.: А.С.К., 2001. – 976 с.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНИХ ТА ТРУДОВИХ ПРАВ МОЛОДІ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс теоретичних та практичних проблем, що виникають під час реалізації молоді своїх прав.

Метою викладання навчальної дисципліни «Правові проблеми реалізації цивільних та трудових прав молоді» є: придбання студентами знань в галузі правового регулювання суспільних відносин, суб'єктами яких є молодь, а також формування у студентів здатності до професійної діяльності з реалізації норм законодавства України про молодь.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правові проблеми реалізації цивільних та трудових прав молоді» є: оволодінню навичками самостійно та кваліфіковано вирішувати практичні завдання у цій сфері. Розв'язання практичних завдань дасть змогу студентам певною мірою, опанувати тенденції практики застосування законодавства України, суб'єктом правовідносин яких є молодь.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: зміст основних міжнародних та державних нормативно-правових актів про молодь; правові засади діяльності органів законодавчої та виконавчої влади з організації роботи з молоддю; правові засади сприяння зайнятості, працевлаштування, підприємництву молоді; правові засади відповідальності молоді.

вміти: вільно оперувати основними поняттями і категоріями права, юридично правильно кваліфікувати факти і обставини, пов'язані з правовідносинами суб'єктом яких є молодь; аналізувати судову практику в даній сфері.

володіти: юридичною термінологією у професійній діяльності по роботі з молоддю; практичними навичками роботи з правовими документами в даній сфері; тлумачити і застосовувати міжнародні норми і нормативно правові акти України, що містять норми права про молодь.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 2 кредити ЄКТС 46 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Грицай Ю.В. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Навчальне видання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014.- 32 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упорядник Ю.К. Качуренко . – К: Наукова думка, 1992. – С. 24-36.

2. Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні від 15.12.1992 № 2859-ХІІ (із змінами). - Відомості Верховної Ради України від 20.04.1993. - № 16. - Стаття 166.

3. Про сприяння соціального становлення та розвитку молоді в Україні». -Закон України від 05.02.1993 № 2998-ХІІ (із змінами та

доповненнями). - Відомості Верховної Ради України від 20.04.1993. - № 16. - Стаття 167.

4. Про затвердження Державної цільової соціальної програми "Молодь України" на 2009-2015 роки. - Постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2009 № 41. - Офіційний вісник України від 09.02.2009 № 7. - стор. 50. - Стаття 217.

5. Про молодіжні та дитячі громадські організації. - Закон України від 01.12.1998 № 281-XIV (із змінами та доповненнями). - Відомості Верховної Ради України від 07.01.1999 № 1. – Стаття 2.

6. Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх: Закон України від 20.01.1995 № 20/95-ВР (із змінами та доповненнями). - Відомості Верховної Ради України від 07.02.1995 № 6. – Стаття 35.

7. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 № 2558-III (із змінами та доповненнями). - Відомості Верховної Ради України від 19.10.2001 № 42. – Стаття 213.

8. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-II. - Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 30. – Стаття 142.

ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс теоретичних та практичних проблем, що виникають під час реалізації людиною права на житло.

Метою викладання навчальної дисципліни «Житлове право» полягає в отриманні студентом теоретичних знань у сфері правового регулювання житлових відносин і формуванні практичних навичок застосування правових норм, що регламентують ці відносини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Житлове право» є ознайомити студента з нормативно-правовими актами, що регулюють житлові відносини; розкрити природу і сутність житлових правовідносин,

особливості методу та функцій житлового права; навчити застосовувати норми права та теоретичні знання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: теоретичні положення житлового права; зміст нормативно-правових актів що регулюють житлові відносини; методи правового регулювання житлових правовідносин, зміст основних категорій та інститутів житлового права.

вміти: самостійно вирішувати задачі на практичних заняттях, застосовувати норми житлового законодавства та знання доктрини житлового права, складати структурно-логічні схеми співвідношення понять житлового права, виконувати тестові завдання, опрацьовувати наукові джерела, виконувати інші види самостійної роботи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Житлове право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. – 28 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Актуальные проблемы жилищного права. Отв. ред. Е.С. Гетман, П.В.Крашенинников. М., 2003.
2. Антошкин П.О. Понятие члена семьи-нанимателя. – М. – 1990.
3. Арбузов В.А. Какосуществляется право граждан на жилище. Л., 1987.
4. Аскназий С.И., Брауде И.Л., Пергамент А.И. Жилищное право. – Москва: Государственноеиздательствоюридическойлитературы, 1956. – 232 с.
5. Бондар В.Я. Договір найму житла: Автореф. дис... канд. юрид. наук. - К., 2001.

6. Галянтич М.К., Коваленко Г.І. Житлове право України. Навчальний посібник. – Київ.: Юрінком Інтер, 2002.
7. Галянтич М.К., Дрішлюк А.І., Лічман Л.Г. Здійснення та судовий захист суб'єктивних житлових прав: Монографія. - Київ-Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. - 496 с.
8. Галянтич М. К. Теоретико-правові засади реалізації житлових прав громадян в умовах ринкових перетворень. — К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2006. - 512 с.
9. Галянтич М. К. Житлове право України: Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 528 с.
10. Грибанов В.П. Основы советского жилищного законодательства. - М.: Знание, 1983.
11. Гура Р.М. Житлове законодавство України: Посібник. - К.: Прецедент, 2006. - 104 с.
12. Договір дарування. - К.: Вид-цьФурса С.Я., 2005. - 52 с.
13. Договір довічного утримання (догляду). - К.: Вид-цьФурса С.Я., 2006. - 40 с.
14. Житлове законодавство України: стан та шляхи удосконалення: Монографія / За заг.ред. М.К.Галянтича. – К.: КВІЦ, 2006. – 564 с.

ДОГОВІРНЕ ПРАВО

Предметом вивчення навчальної дисципліни є результати наукових досліджень цивілістики у сфері договірного права; історія розвитку правового регулювання договірних цивільних відносин; нормативне регулювання договірних цивільних відносин в Україні та зарубіжних країнах; судова практика з цивільних та господарчих справ та інше.

Метою викладання навчальної дисципліни «**Договірне право**» є засвоєння студентами теоретичних знань у сфері правового регулювання цивільних договорів; формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування загальних положень цивільного

законодавства, а також нормативних приписів щодо цивільних договорів; формування практичних умінь та навиків щодо складання проектів цивільних договорів

Основними завданнями вивчення дисципліни «**Договірне право**» є аналіз актів цивільного законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу, набуття навиків щодо складання проектів договорів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет, структуру, зміст курсу в обсязі робочої програми; основні поняття, принципи, джерела договірного права; умови виникнення, розвиток, та припинення договірних правовідносин; регулювання договірних правовідносин в міжнародному обігу.

вміти: самостійно аналізувати законодавчі акти; володіти основними навичками практичного використання цивільно-правових засобів захисту порушених прав; вирішувати ситуації, що виникають в судовій та господарській практиці; складати основні юридичні документи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 120 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Договірне право. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2015. – 40 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Братель О.Г. Цивільне право України / О. Г. Братель, С. А. Пилипенко. – К. : Вид. О. С. Ліпкан, 2010. – 256 с.
2. Вавженчук С. Я. Договірне право : навч. посіб. / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2011. – 584 с.

3. Договір як універсальна правова конструкція : монографія / А. П. Гетьман [таін.] ; заред.: А. П. Гетьман, В. І. Борисова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х. : Право, 2012. – 432 с.
4. Договірне право України у схемах і таблицях / ред. С. І. Чернооченко. – Запоріжжя : Запорізь. нац. ун-т, 2011. – 504 с.
5. Зобов'язальне право України : підручник / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад." ; заред.: Є. О. Харитонової, Н. Ю. Голубєвої. – К. : Істина, 2011. – 848 с.
6. Краснова М.В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / М. В. Краснова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Алерта, 2012. – 216 с.
7. Сучасне українське медичне право : монографія / за заг. ред. С. Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2010. – 496 с.
8. Харитонов Є.О. Цивільне право України / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, О. В. Старцев. – Вид. 3-тє, переробл. і допов. – К. : Істина, 2011. – 808 с.
9. Цивільне право України (традиції та новації) : монографія / [С. В. Ківалов [таін.] ; за заг. ред. Є. О. Харитонova, Т.С. Ківалової, О. І. Харитонovoї] ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2010. – 700 с.
10. Цивільне право України. Особливачастина / заред.: О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, Р. А. Майданик. – К. : ЮрінкомІнтер, 2010. – 1176 с.
11. Цивільне право України. Особливачастина : підручник / заред.: В. Г. Фазикоша, С. Б. Булеци. – К. : Знання, 2013. – 752 с.
12. Цивільне право : підручник : у 2 т. / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; заред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. Л. Яроцький. – Х. : Право, 2014 – Т. 2. – 816 с.
13. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. / заред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Х. : Страйд : ФО-П Лисяк Л. С., 2012–2013.

Предмет вивчення навчальної дисципліни складають відносини між людиною і навколишнім середовищем, засновані на визнанні морального статусу природи, високому оцінюванні її внутрішніх і нематеріальних цінностей, повазі до прав природи й обмеженні прав людини.

Метою викладання навчальної дисципліни Екологічна етика є формування знань про основи екологічної етики та основних умінь по застосуванню норм чинного законодавства і етичних норм до вирішення конкретних життєвих ситуацій.

Основними завданнями вивчення дисципліни Екологічна етика є формування вміння використовувати знання основних теоретичних положень, принципів екологічної етики, змісту нормативних актів, що регулюють вказані вище відносини між людиною і природою, а також практичних навичок по складанню проектів правових документів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні теоретичні положення екологічної етики, зміст нормативних актів;

вміти: використовувати знання нормативних актів у повсякденному житті.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Екологічна етика. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016.- 57 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Борейко В.Е. Краткий курс экологической этики. Сер. Охрана дикой природы / В.Е. Борейко. – К.: Киевский эколого- культурный центр, 2004. – Вып. 40. – 72 с.

2. Борейко В.Е. Прорыв в экологическую этику. Сер.Охрана дикой природы/ В.Е. Борейко; Киев. эколого-культ. центр. – 2-е изд., доп. – К. : Логос, 2002. – Вып. 21. – 204 с.
3. Борейко В.Е. Этико-эстетический подход в охране дикой природы и заповедного дела / сост. В.Е. Борейко. – 2-е изд., доп. – К. : КЭКЦ, 1999. – 260 с.
4. Екологічна етика : навчальна програма/ розроб. канд. юрид. наук, доц. О.М.Шуміло. – Х. : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2010. – 16 с.
5. Кримінальна та адміністративна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами : монографія / Д.О. Калмиков, А.О. Данилевський; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ Науково-методична література 295 ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. – 616 с. 187.
6. Науково-практичний коментар Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», прийнятого 25.06.91 р. № 1264-ХІІ зі змінами і доповненнями, станом на 09.02.06 р./ за загальн. ред. О.М. Шуміла. – Х.: «Фактор», 2006. – 592 с.
7. Хартия Земли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.earthcharterinaction.org/invent/images/uploads/EC_TEXT_RUSSIAN_TRANSLATION.pdf
8. Шуміло О.О. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами: історія та сьогодення// Четверті харківські кримінально-правові читання : тези доп. та наук. повідомл. учасників міжнар. наук. конф. студентів та аспірантів, м. Харків, 16– 17 трав. 2014 р. / ред. кол.: В. Я. Тацій (голов. ред.) та ін. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого : Право, 2014. – С. 371–373.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс теоретичних та практичних проблем, які виникають під час укладання сімейних договорів

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення дисципліни «Особливості договірною регулювання сімейних відносин» базується на знаннях отриманих з таких навчальних дисциплін як «Теорія держави та права»; «Конституційне право України», «Цивільне право України», «Договірне право».

Метою викладання навчальної дисципліни «Особливості договірною регулювання сімейних відносин» є засвоєння студентами теоретичних знань у сфері договірною регулювання сімейних відносин, а також формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування нормативного регулювання договірних сімейних відносин, набуття навичок складання проектів договорів.

Основними завданнями навчальної дисципліни «особливості договірною регулювання сімейних відносин» є аналіз актів цивільного та сімейного законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет, структуру, зміст курсу в обсязі робочої програми; основні поняття, принципи, джерела сімейного права; особливості окремих видів сімейних договорів; засоби захисту прав та інтересів сторін договору;

вміти: самостійно аналізувати законодавчі акти; володіти основними навичками практичного використання цивільно-правових засобів захисту порушених сімейних прав; вирішувати ситуації, що виникають в судовій практиці при вирішенні сімейних спорів; складати основні юридичні документи – договори.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин 2 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Особливості договірної регуляції сімейних відносин. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2015.- 46 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. з наступними змінами та доповненнями;
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. з наступними змінами та доповненнями (ст. ст. 29, 31, 32, 33, 34, 35, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 75, 76, 77, 79);
3. Жилинкова І.В. Брачний договір. – Х.: Ксилон, 2005;
4. Красицька Л.В. Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. – Х.: Ксилон, 2007;
5. Логвінова М. Усиновлення (удочеріння): Національно- та міжнародно-правові аспекти. – Івано-Франківськ, 2000;
6. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України / За ред. Є.О. Харитонова. – Х.: ТОВ «Одісей», 2006;
7. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / За заг. ред. Ю.С. Червоного. – К.: Істина, 2003;
8. Пасічник С.Г. Посвідчення шлюбного контракту // Нотаріат в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 2000;
9. Ромовська З. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003;
10. Сімейне право України : Підручник/ Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. – К.: Юрінком Інтер, 2004;
11. Сімейне право. Нотаріат. Адвокатура. Суд / За заг. ред. С.Я. Фурси.- К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2005;
12. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар/За заг. ред. С.Я. Фурси.- К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2008;

13. Справи, пов'язані із застосуванням сімейного законодавства/ Судова практика Верховного Суду України у цивільних справах: Офіц. вид./ Верхов. Суд України; упоряд.: А.Г. Ярема, Л.В. Суворова; За заг. ред. А.Г. Яреми. – К.: Концерн «Ін Юре», 2007;

14. Червоний Ю.С. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України. –К.: Істина, 2002.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні і практичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин.

Метою викладання навчальної дисципліни Правове регулювання матеріальної відповідальності є надання студентам поглиблених знань щодо правового регулювання матеріальної відповідальності з урахуванням особливостей правового регулювання трудових правовідносин у сучасних умовах.

Основними завданнями вивчення дисципліни Правове регулювання матеріальної відповідальності є: ознайомити студентів з різноманітними теоретичними підходами до розуміння сутності матеріальної відповідальності; дослідження нормативно-правової бази, що регулює відносини по матеріальній відповідальності; сформуванню у студентів умінь на практиці застосовувати здобуті знання з трудового права; сформуванню навички самостійної роботи, що уможливить безперервно поглиблювати, поповнювати й оновлювати знання в галузі трудового законодавства; сприяти формуванню правничого світогляду, правосвідомості, правової культури та правничого мислення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: правову природу, сутність та особливості матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин; цілі та функції матеріальної

відповідальності; норми чинного законодавства, практику його застосування, проблеми та напрями його вдосконалення в ринкових умовах;

вміти: аналізувати, самостійно тлумачити, узагальнювати та правильно застосовувати норми трудового законодавства України у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст іншим; користуватися джерелами права, тлумаченнями і коментарями норм права при вирішенні конкретних трудових спорів; логічно, послідовно, з виокремленням головного, доказово викладати правничий матеріал із застосуванням знань з різних джерел і галузей права; керуватись у практичній діяльності та в поведінці правовими знаннями і переконаннями.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

Навчально-методичне забезпечення:

Правове регулювання матеріальної відповідальності. Методичні рекомендації за вимогами кредитно-модульної системи навчання. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. – 32 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Белинский Э.С. Материальная ответственность рабочих и служащих. Киев-Донецк, 1984.
2. Венедиктов В. С. Теоретические проблемы юридической ответственности в трудовом праве: Монография / Венедиктов В. С. - Харьков: Консум, 1996. - 136 с.
3. Каринский С.С. Материальная ответственность рабочих и служащих по советскому трудовому праву. — М.: Госюриздат, 1955. — 201 с.
4. Кленов Е.А., Малов В.Г. Материальная ответственность рабочих и служащих на предприятии. - М.: Юрид. лит., 1968. - 152 с.
5. Сыроватская Л. А. Ответственность за нарушения трудового законодательства / Сыроватская Л. А. - М.: Юрид. лит., 1990. - 176 с.

6. Ставиский П. Р. Проблемы материальной ответственности в советском трудовом праве / Ставиский П. Р. - Киев, Одесса: Вицшк., 1982. – 183 с.
7. Ставиский П. Р. Материальная ответственность предприятия в трудовых отношениях / Ставиский П. Р. - Киев, Одесса: Вицшк., 1987. - 179 с.
8. Хуторян Н. М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин: Монографія / Хуторян Н. М. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 264 с.
9. Гусов К. Н. Ответственность по российскому трудовому праву. Научно-практическое пособие / К. Н. Гусов, Ю. Н. Полетаев - М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. - 272 с.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Навчальний курс «Правові проблеми оплати праці» спрямований на розкриття найбільш важливих положень щодо правового механізму оплати праці. На підставі аналізу правової доктрини, міжнародних стандартів, чинного законодавства та судової практики вивчаються та аналізуються проблеми правового регулювання оплати праці, у тому числі проблеми поєднання державного та колективно-договірного регулювання у механізмі правового регулювання оплати праці, та шляхи їх вирішення у науковій площині.

Метою навчального курсу «Правові проблеми оплати праці» є формування у майбутніх працівників юридичної сфери теоретичних знань та практичних навичок у сфері оплати праці.

Основні завдання, які ставляться при викладанні та вивченні навчального курсу з трудового процесуального права наступні: вивчити теорію виникнення та розвитку механізму правового регулювання оплати

праці, засвоїти сучасне законодавство України у сфері оплати праці, сформувати практичні навички складання документів у сфері оплати праці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет і завдання курсу; економічну та правову сутність категорії «заробітна плата»; структуру заробітної плати; функції та принципи оплати праці; міжнародні стандарти у сфері оплати праці; вітчизняні нормативно-правові у сфері оплати праці; специфіку державного регулювання заробітної плати; специфіку договірного регулювання заробітної плати; юридичні гарантії працівника на оплату праці; способи захисту прав працівника на заробітну плату.

уміти: враховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з оплати праці виконанні посадових обов'язків; визначати посадовий оклад працівника за тарифної системою оплати праці; визначати середню заробітну плату працівника; впроваджувати сучасні ефективні системи оплати праці на підприємства; надавати допомогу та консультації працівників з практичних питань оплати праці; контролювати виконання вимог відносно оплати праці; складати юридичну документацію (позови, скарги тощо) у сфері захисту прав працівника на заробітну плату.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС 120 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Новіков Денис Олександрович. Правові проблеми оплати праці : навч. посібник / Д. О. Новіков. – Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди (Рекомендовано Вченою радою ХНПУ імені Г.С. Сковороди (протокол № 1 від 28 жовтня 2016 р.), 2017. – 121 с.

Комплекс навчально-методичного забезпечення з курсу Правові проблеми оплати праці для студентів юридичного факультету / **Новіков Д.О.** – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2017. – 46 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України, № 30, 23.07.1996
2. Кодекс законів про працю України: затв. Законом УРСР від 10.12.1971 р., №322-VIII // Відом. Верхов. Ради УРСР. - 1971. - №50 (Додаток). - Ст. 375.
3. Про індексацію грошових доходів населення : Закон України від 3 липня 1991 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 42, ст.551
4. Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати: Закон України від 19 жовтня 2000 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 49, ст.422
5. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р., №108/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. - 1995. - №17. - Ст. 121.
6. Валецька О. В. Правове регулювання оплати праці: [монографія] / О.В. Валецька. - Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. - 220 с.
7. Гадзевич О.І. Оплата праці в умовах ринку: теорія, практика [Текст] / Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, 2008. - 400 с.
8. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. 3-те вид., перероб. та доп. / Володимир Іванович Прокопенко - Х.: Консум, 2002. - 528 с.
9. Процевский А.И. Заработная плата и эффективность общественного производства: [монография] / А. И. Процевский. - Харьков : Вища шк., 1975. - 169 с.
10. Процевський О. Проблеми оплати праці у проекті Трудового кодексу України / О. Процевський // Юридичний вісник України. – 2005. – № 47. – С. 8-9
11. Процевський О.І. Окремі питання захисту права на заробітну плату в судовому порядку. // Право України. – 2008 - №2 – С. 64-69.
12. Сімутіна Я. В. Методи регулювання заробітної плати (правові правові проблеми): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Яна

Володимирівна Сімутіна; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. - Х., 2007. - 20 с.

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ТРУДОВЕ ПРАВО

Навчальний курс «Процесуальне трудове право» спрямований на розкриття найбільш важливих положень щодо вирішення індивідуальних і трудових спорів. На підставі аналізу правової доктрини, чинного законодавства, судової практики та практики примирних органів вивчаються правові механізми захисту трудових прав.

Метою навчального курсу є вивчення теоретико-правових, законодавчих та практичних аспектів трудового процесуального права, здобуття знань та навичок, необхідних для надання юридичної допомоги при вирішенні трудових спорів.

Основні завдання, які ставляться при викладанні та вивченні навчального курсу з трудового процесуального права наступні: розкрити поняття трудових спорів як основної категорії трудового процесуального права; охарактеризувати склад трудових процесуальних правовідносин як ядра трудового процесуального права; визначити специфіку джерел трудового процесуального права; охарактеризувати особливості вирішення індивідуальних трудових спорів, уповноваженими юрисдикційними органами; проаналізувати правову специфіку вирішення колективних трудових спорів; розглянути зарубіжний досвід вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; сформувати в студентів знання та навички роботи із процесуальним законодавством, яке застосовується при вирішенні індивідуальних трудових спорів; навчити студентів самостійно складати процесуальні документи у сфері вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: поняття трудових спорів як основної категорії трудового процесуального права; склад трудових процесуальних правовідносин як ядра

трудового процесуального права; специфіку джерел трудового процесуального права; особливості вирішення індивідуальних трудових спорів, уповноваженими юрисдикційними органами; правову специфіку вирішення колективних трудових спорів; зарубіжний досвід вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.

уміти: працювати із процесуальним законодавством, яке застосовується при вирішенні індивідуальних трудових спорів; аналізувати судову практику із вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; самостійно складати процесуальні документи у сфері вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Навчально-методичне забезпечення:

Новіков Денис Олександрович. Трудове процесуальне право : навч. посібник / Д. О. Новіков. – Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди (Рекомендовано Вченою радою ХНПУ імені Г.С. Сковороди (протокол № 1 від 28 жовтня 2016 р.), 2016. – 122 с.

Комплекс навчально-методичного забезпечення з курсу Трудове процесуальне право для студентів юридичного факультету / **Новіков Д.О.** – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2017. – 52 с.

Інформаційне забезпечення:

1. Кодекс законів про працю України: затв. Законом УРСР від 10.12.1971 р., №322-VIII // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1971. – №50 (Додаток). – Ст. 375.

2. Цивільний процесуальний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 40-41, 42. – С. 492.

3. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 № 137/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 34, ст.227

4. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради України від 22.07.2016 – 2016 р., № 30, стор. 5, стаття 542
5. Білик Л.Д. Деякі питання виконання рішень в індивідуальних трудових спорах / Л. Д. Білик // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – № 3 (25). – С. 202-206.
6. Єрошенко О.Б. Проблеми розгляду вимог щодо стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати, в порядку наказного провадження / О.Б. Єрошенко // Вісник Академії адвокатури України. – 2011. – № 2 (21). – С. 59–64
7. Запара С.І. Принципи позасудового захисту права на працю / С.І. Запара // Право і суспільство. – 2013. – №2 6-2. – С. 140-145.
8. Колосов І. Докази та доказування у трудовому процесі: проблемні питання сьогодення // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 6. – С. 94-97.
9. Кондрат'єва Л.А. Деякі процесуальні особливості розгляду справ, що виникають з індивідуальних трудових спорів / Л.А. Кондрат'єва // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – Випуск 714. Правознавство. – С. 70-73.
10. Костюк В.Л. Особливості врегулювання спорів про поновлення на роботі / В.Л. Костюк // Юридична газета. – 2006. – № 22 (82) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.yur-gazeta.com/article/707/>.
11. Прилипко С. М. Трудове право України : підручник / С. М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – 4-те вид., переробл. і доп. – Х. : ФІНН, 2011. – 800 с.
12. Сличинский Б.С. Научно-практический комментарий к законодательству Украины о труде /Б.С. Сличинский, И.В. Зуб, В.Г. Ротань. – К. : АСК, 2002. – 1024 с.

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Кафедра кримінально-правових дисциплін створена наказом ректора (наказ № 185 від 06.11.2005 за рішенням Вченої ради від 05.11.2005) університету. Кафедра у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», нормативними документами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі, наказами і розпорядженнями Міністерства освіти і науки України, Статутом університету, Типовим положенням про кафедру ХНПУ імені Г.С. Сковороди і розробленим на його основі Положенням про кафедру кримінально-правових дисциплін, діючими навчальними планами і програмами, наказами ректора університету, розпорядженнями проректорів, директорів інститутів, деканів факультетів та їх заступників, рішеннями вчених рад університету, інституту, юридичного факультету.

Структура кафедри кримінально-правових дисциплін та її штат затверджуються наказом ректора університету на кожний навчальний рік в установленому порядку. Склад викладачів кафедри кримінально-правових дисциплін включає осіб, що працюють на штатних засадах і на засадах сумісництва, являє собою єдиний науково-педагогічний колектив, до складу якого входять: завідувач кафедри, професори, доценти, старші викладачі, викладачі, викладачі-стажисти, аспіранти. Навчально-допоміжний та навчально-виробничий персонал кафедри: завідувач кабінетом, старший лаборант, лаборант які передбачені Статутом і штатним розкладом університету.

Зав. кафедри: кандидат юридичних наук, доцент **Шинкарьов Юрій Вікторович**. Завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін забезпечує організацію та зміст освітнього процесу, виконання навчальних планів і програм навчальних дисциплін, здійснює контроль за якістю викладання дисциплін кафедри, навчально-методичною та науковою діяльністю

викладачів. Завідувач кафедри відповідає за розподіл і виконання навчального навантаження та основних видів робіт між науково-педагогічними працівниками кафедри, своєчасну і якісну підготовку навчально-методичної документації та інших документів, керує науковою роботою кафедри.

На кафедрі працюють 7 професорів, доцентів, викладачів, серед них 5 кандидатів юридичних наук.

Склад кафедри кримінально-правових дисциплін наступний:

1. **Шинкарьов Юрій Вікторович** – завідувач кафедри, к.ю.н., доцент
2. **Плотнікова Аліна Володимирівна** – к.ю.н., доцент
3. **Павленко Тетяна Анатоліївна** – к.ю.н., доцент
4. **Корабель Марія Георгіївна** – к.ю.н.
5. **Полянський Антон Олександрович** – к.ю.н.
6. **Півненко Людмила Володимирівна** – викладач
7. **Савченко Олена Олександрівна** – викладач

Робота кафедри кримінально-правових дисциплін здійснюється за перспективними і поточними річними планами з навчальної, наукової, методичної, організаційної, виховної роботи, міжнародної діяльності та інших видів робіт.

План роботи кафедри кримінально-правових дисциплін обговорюється і затверджується на її засіданні.

Плани роботи кафедри кримінально-правових дисциплін в установленому порядку затверджуються проректором, якому підпорядкована кафедра згідно Структури університету і у відповідні строки згідно наказу подаються до відділу менеджменту і моніторингу якості освіти. Звітність про виконання плану роботи здійснюється у такому ж порядку у відповідні строки.

Відповідно до плану роботи кафедри кримінально-правових дисциплін, кожний викладач на поточний навчальний рік складає індивідуальний план роботи, який затверджується завідувачем кафедри.

Навчальний процес кафедри кримінально-правових дисциплін організується з урахування можливостей сучасних інформаційних технологій навчання та організується на формуванні освідченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення юридичних знань в умовах ринкової економіки країни.

Кафедра кримінально-правових дисциплін розроблює і систематично оновлює навчальні програми і навчально-методичні комплекси з дисциплін, що закріплені за кафедрою, з урахуванням потреб студентів та перспектив педагогічної освіти і науки.

Кафедра кримінально-правових дисциплін забезпечує, на основі системного підходу, безперервне поліпшення якості навчального процесу з використанням світового досвіду, залученням провідних вчених і фахівців галузі (в тому числі і зарубіжних).

Кафедра кримінально-правових дисциплін в своїй роботі використовує сучасні «Активні методи навчання», а саме лекція, проблемна лекція, лекція – візуалізація, лекція разом з іншим лектором, лекція із завчасно запланованими помилками, лекція – прес-конференція, лекція – бесіда, лекція – дискусія. Методи круглого столу, навчального, проблемного, орієнтаційного, тематичного семінару, навчальні дискусії. Інноваційні методи, метод проблемного викладання, дослідницький, евристичний тощо.

Способи оцінювання: Система контролю включає – іспит, залік, співбесіду, письмові контрольні роботи, реферати, колоквиуми, курсові та лабораторні роботи, щоденникові записи. Кожна з цих форм має свої особливості.

По тривалості педагогічний контроль поділяється на семестровий, тематичний, підсумковий, остаточний.

В цілях інтенсифікації контролю знань студентів професорсько-викладацький склад кафедри орієнтується як на традиційні, класичні, перевірені часом форми, так і нові педагогічні технології, авторські оцінки знань, наповнюють новим складом, для всебічного єднання контролю, взаємоконтролю та самоконтролю

В позаурочний час кафедра кримінально-правових дисциплін організовує роботу з виховання студентів на основі комплексного підходу до патріотичного, трудового і морально-етичного виховання, надає допомогу органам студентського самоврядування та студентським товариствам у їх роботі.

Працює гурток з кримінального права під керівництвом завідувача кафедри доцента, к.ю.н. **Шинкарьова Ю.В.**, який здійснює організацію науково-дослідної роботи студентів, проведення предметних олімпіад, конкурсів професійної майстерності тощо.

Функціонує сторінка кафедри на офіційному сайті юридичного факультету (<http://www.hnpu-laws.in.ua/>), на якій викладі навчальні програми, НМКД та інша корисна інформація для студентів та абітурієнтів.

На кафедрі розроблені дистанційні курси у системі Moodle.

Кураторство: ефективна і не змінна система взаємодії викладача і студента, яка дозволяє вирішувати чимало задач, в тому числі надавати допомогу в навчанні, в проблемах які виникають, передавати життєвий досвід, знання, традиції, позитивно впливати на поведінку та світогляд.

Застосування сучасних технологій в навчальний процес кафедрою кримінально-правових дисциплін здійснюється із змінами в методиці викладання всіх дисциплін. Викладач не є єдиним джерелом отримання знань. Орієнтація на формування репродуктивних навичок, таких як запам'ятовування та відтворення, за традиційного навчання змінюється на розвиток умінь співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання, виявлення зв'язків, планування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. За вимогами Болонського процесу збільшується частка

самостійної роботи студентів у навчальних програмах усіх дисциплін. Інформаційно-комунікаційні та дистанційні технології навчання дають змогу забезпечити студентів електронними ресурсами для самостійного опрацювання, завданнями для самостійного виконання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента.

БАКАЛАВРАТ

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра: Кримінальне право. Загальна частина; Кримінальне право. Особлива частина; Криміналістика; Кримінальний процес.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.

Курс розрахований на вивчення загальних засад кримінального права. При вивченні курсу у студентів формуються знання про основні інститути кримінального права. Здійснюється напрацювання у студентів навичок та вмінь щодо розв'язання практичних завдань.

Навчально-методичне забезпечення:

Шинкарьов Ю.В., Савченко О.О. Навчально-методичний комплекс з курсу «Кримінальне право України. Загальна частина». – Х., 2016.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА.

Навчальна дисципліна Кримінальне права Особливої частини належить до числа фундаментальних навчальних дисциплін в програмі вищої юридичної освіти. В процесі викладення дисципліни студенти мають змогу отримати знання про елементи та ознаки конкретних складів злочинів; стадії, етапи та особливості кваліфікації; результати узагальнення практики застосування норм Особливої частини Кримінального кодексу України; основні наукові погляди та напрямки розвитку сучасної кримінально-правової науки.

Навчально-методичне забезпечення:

Корабель М.Г. «Навчально-методичний комплекс з курсу «Кримінальне право України (Особлива частина)» для студентів денної та заочної форм навчання». Харків, - 2017

КРИМІНАЛІСТИКА

Криміналістика вивчає основні проблеми загальної теорії криміналістики; зміст традиційних галузей криміналістичної техніки; загальні положення криміналістичної тактики та її окремих елементів; тактичні особливості проведення окремих слідчих дій; загальні положення криміналістичної методики та специфіку розслідування окремих видів злочинів. Дає можливість правильно застосовувати науково-технічні засоби та техніко-криміналістичні прийоми; виконувати вимоги щодо виявлення, фіксації, вилучення та збереження доказів; планувати розслідування в цілому та складати плани розслідування окремих слідчих дій; ставити та вирішувати логіко-психологічні завдання, висувати слідчі версії; використовувати тактичні прийоми проведення окремих слідчих дій залежно від ситуації; застосовувати відповідні криміналістичні методики. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

Навчально-методичне забезпечення: Навчально-методичний посібник «Криміналістика: навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та самостійної роботи студентів». Укладачі д.ю.н. професор Москаленко О.В., к.ю.н. Полянський А.О., викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Півненко Л.В.

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Метою викладання курсу «Кримінальний процес України» є розкриття його значення для охорони прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб у кримінальному процесі, для зміцнення законності і правопорядку, охорони інтересів суспільства і держави.

За результатами вивчення курсу студенти повинні вміти вільно орієнтуватися у нормах Кримінального процесуального Кодексу України, знати особливості стадій кримінального процесу.

Навчально-методичне забезпечення: Кримінальний процес України: навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та самостійної роботи студентів / уклад. : док. юр. наук, проф. О. В. Москаленко, кан. юр. наук, доц. Павленко Т. А., кан. юр. наук А. О. Полянський, викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Л. В. Півненко. – Х., 2017.

Інформаційне забезпечення

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
4. <http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
7. <http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України
7. <http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
8. <http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія
9. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання)
10. <http://ru.wikipedia.org> – Википедия (свободная энциклопедия)

МАГІСТРАТУРА

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра: Кримінологія; Кримінально-виконавче право; Проблеми кваліфікації злочинів.

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Курс розрахований на дослідження особливостей правового регулювання виконання і відбування передбачених законом кримінальних покарань. Вивчаються основи виправлення та ре соціалізації засуджених та основи відбування покарання різними категоріями засуджених.

Навчально-методичне забезпечення: Шинкарьов Ю.В., Савченко О.О. Кримінально-виконавче право України (Загальна частина) : Навчальний посібник. – Х., 2016.

КРИМІНОЛОГІЯ

Проблема причин злочинності є елементом філософської, соціологічної та правової концепції функціонування суспільства. Її вивчення є необхідною передумовою ефективності протидії злочинності в країні.

Державна політика в протидії злочинності значною мірою залежить від кримінологічних показників: статистичні відомості, прогнозування та планування боротьби зі злочинністю, динаміки латентної злочинності тощо. Значна кількість державних програм є доказом необхідності вивчення «Кримінології», оскільки навчальна дисципліна дає змогу студентам зрозуміти причини злочинності, специфічні риси особистості злочинця, основні засади протидії злочинності, діючі в Україні концепції та програми боротьби зі злочинністю, особливості окремих найбільш небезпечних видів злочинності та їх попередження, сутність головних проблем сучасної кримінологічної науки.

Навчально-методичне забезпечення: Корабель М.Г., Шинкарьов Ю.В., Півненко Л.В., Савченко О.О. «Навчально-методичний посібник з курсу Кримінологія для студентів юридичного факультету», Харків. – 2017.

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Мета спецкурсу «Проблеми кваліфікації злочинів» полягає у вивченні теоретичних і практичних проблем кваліфікації злочинів.

Завданням спецкурсу є узагальнення, поглиблення та розширення знань студентів які обрали спеціалізацію «правознавство» з Загальної та Особливої частин кримінального права, вироблення практичних навичок кваліфікації різних видів злочинів.

Навчально-методичне забезпечення: Павленко Т.А. Проблеми кваліфікації злочинів : Навчально-методичний посібник. – Х., 2017.

Інформаційне забезпечення

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України
  2. <http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України
  3. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
  4. <http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ
  5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
  6. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
  7. <http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України
  7. <http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
  8. <http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво- Могиллянська академія
  9. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання)
- <http://ru.wikipedia.org> – Википедия (свободная энциклопедия)